

БЕЛАРУСЬ АДНАЧЫЛА 110-годдзе 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Янка КУПАЛА

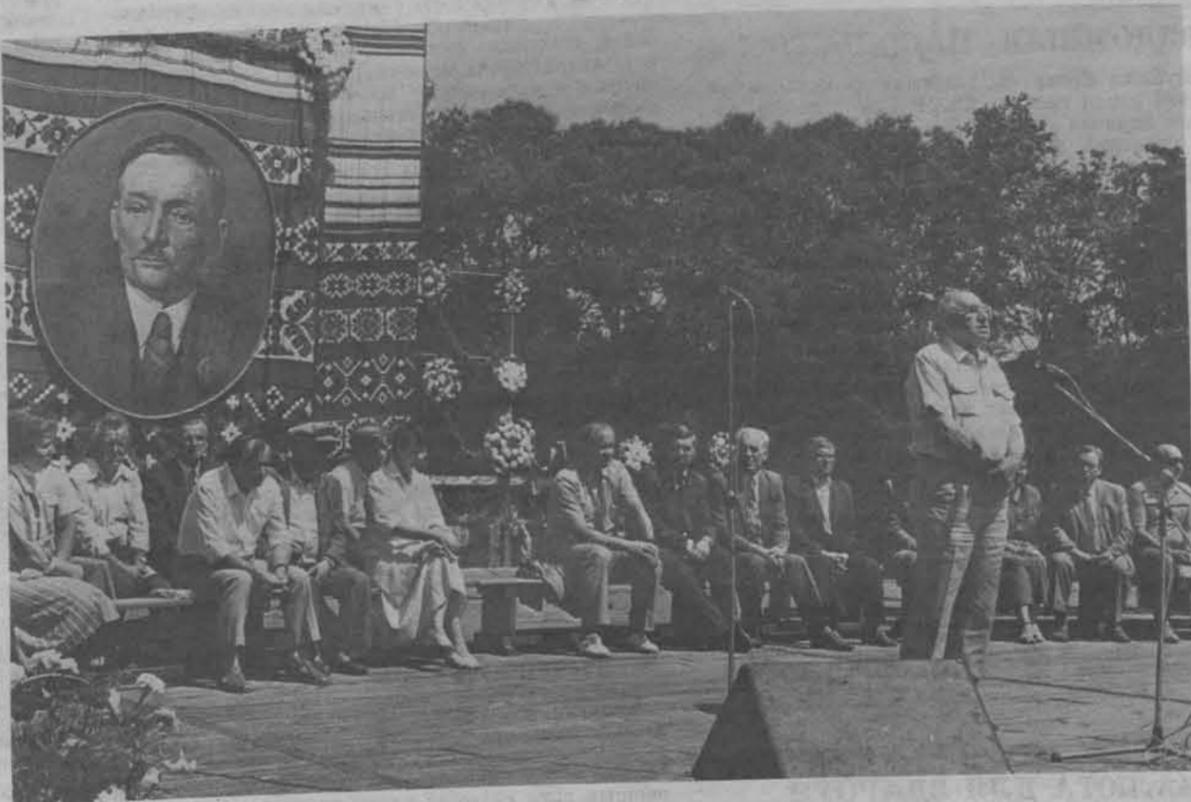
СВАЙМУ НАРОДУ

Паўстань, народ!
Для будучыні шчасце
Ты строй, каб пуд
не строіў больш сусед;
Не дайся ў гэты
грозны час прапасці, —
Прапашчых не пацешыць
шчасцем свет.
Сваю магутнасць
пакажы ты свету,
Свой край, сябе
ў пашане мець прымуць.
Паўстань, народ!...
З крыві і слёз кліч гэты...
Цябе чакае маці-Беларусь!

1918 г.

Шырока прайшло ў нашай рэспубліцы святкаванне 110-й гадавіны з дня нараджэння Янкі Купалы. Урачыста, шматлюдна адшумела яно ў Вязынцы.

[Заканчэнне фотарэпартажу змешчана на 6-й стар.]

ХТО АБАРОНІЦЬ ЗАМЕЖНАГА СУАЙЧЫННІКА?

ПАСЫНКІ

Амаль што ва ўсіх краінах СНД нарастае і кіпіць, шукаючы выйсце, сацыяльнае напружанне, адбываецца эканамічнае, палітычнае і канфесійнае расслаенне народа. У «гарачых» кропках Закаўказзя і Малдовы, дзе жывуць і беларусы, працягам такога пошуку выйсця, на вялікі жаль і смутак, становяцца грамадзян-пошукі міжэтнічных войнаў. Адным з такіх рэгіёнаў паўстае да няскія і міжэтнічныя войны. Адным з такіх рэгіёнаў паўстае да няскія і міжэтнічныя войны. Адным з такіх рэгіёнаў паўстае да няскія і міжэтнічныя войны.

БЕЖАНЦЫ З ТАДЖЫКІСТАНА

Тэрыторыя рэспублікі заселена прадстаўнікамі розных нацыянальнасцей: таджыкамі, узбэкамі, кіргізамі, асечнікамі. Па перапісу 1989 года на 5,5 мільёна ўсіх жыхароў прышлося 388 тысяч славян: рускіх, украінцаў, беларусаў, якія абагульняюцца назвай «рускамоўныя». Выхадцаў з Беларусі налічваецца 7—10 тысяч. Прыязджалі яны сюды пераважна як спецыялісты. Хоць можна знайсці і тых, каго вывезлі ў перыяд сталінскіх рэпрэсій, альбо каго перанеслі абставіны апошняй сусветнай вайны. Жывуць у гарадах Душанбе, Худжанд, Чкалаўск, Нурэк. Менавіта ў апошнім, на верхняй пляцоўцы 300-метровай плаціны буйнейшай у Сярэдняй Азіі

гідрэлектрастанцыі, узняты на пастамент жодзінскі БелАЗ, які, як пісалася не так даўно, «лепш за любыя словы пераконваў у рэальнасці такіх паняццяў, як дружба, узаемадапамога, супрацоўніцтва».

...Першае полымія канфлікту з усімі адмецінамі грамадзянскай вайны (мітынгаванне перад будынкам Цэнтральнага Камітэта Кампартыі, сутычкі, ахвяры, непрыязнасць да «іншародцаў») — разгарэлася ў лютым 1990 года ў Душанбе. Другое — у верасні 1991-га; яго вынікам стаў двухтыднёвы бесперапынны мітынг на плошчы «Шахідон», пагромы, насілле, ахвяры. Трэцяе шуганула ў сталіцы сёлетняй вясной, калі апазіцыя штурмавала Камітэт нацыянальнай бяспекі: гінулі людзі і на вулі-

цу, каб развесці бакі, былі выведзены танкі СНД.

Мяркуючы па высновах аналітыкаў, бікфордавым штурмам да грымчай сумесі проціборства ў рэспубліцы служыць рода-племянная, кланавая-рэгіянальная варожасць. Напрыклад, Худжандская, адкуль паходзілі, як правіла, першыя сакратары Кампартыі Таджыкістана, і Кулябская вобласці — супраць паміраў. А састаўныя часткі самой сумесі добра вядомыя: сацыяльныя, эканамічныя, экалагічныя язвы, уласцівыя ранейшаму ладу, нізкі ўзровень жыцця. На май месяц сярэдня заробак тут быў 700 рублёў, кошт аднаго кілаграма ялавічыны — 50—60, цукру — 88.

У часіну наймацнейшага разгару таго канфлікту, пакуль палітыкі балансавалі на

мяжы паміж дапушчальным і катастрафічным, славянскія насельнікі сталіцы Таджыкістана пачалі ствараць атрады самаабароны. Узброеныя, хто чым, людзі неслі дзяжурства ў дварах і пад'ездах, суткамі знаходзіліся ў «баявой» гатоўнасці. Да такіх дзеянняў прымушаў і трагічны ўрок Баку, Ферганы, Сумгаіта, дзе пагромшчыкі арудавалі бесперашкодна. Але страшна ўявіць, не тут гаворачы, што магло б здарыцца, пайдзі сценка на сценку...

Драматызм падзей, небяспека жыццю, лавіна ўсемагчымых чутак і паніка падказалі паратунак — выехаць. Першы выбух бежанства адбыўся ў 1989-м годзе пасля прыняцця ў Таджыкістане закона аб дзяржаўнай мове.

[Заканчэнне на 4-й стар.]

АНОНС

У друкарні набіраецца другая з сёлетніх кніжак «Бібліятэчкі газеты «Голас Радзімы» — нарыс пра Мінск сярэдзіны XIX стагоддзя. Аўтар яго — наш славуты суайчыннік Уладзіслаў СЫРАКОМЛЯ. Гісторыка-краязнаўчы нарыс «Мінск» упершыню перакладзены з польскай мовы на беларускую пісьменніцай Хрысцінай ЛЯЛКО.

Спадзяёмся, што к канцу года нашы чытачы ўжо будуць кніжку трымаць у руках, а пакуль перакладчыца і рэдакцыя прапануюць некалькі раздзелаў з яе.

Стар. 5.

МІЛІЦЫЙСКАЯ АКАДЭМІЯ

Адбыўся першы выпуск Акадэміі міліцыі Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь. Ва ўрачыстай абстаноўцы на плошчы Перамогі беларускай сталіцы выпускнікам былі ўручаны дыпламы юрыстаў і прысвоены званні лейтэнантаў. У гэтым годзе Акадэмію міліцыі закончылі прадстаўнікі 18 нацыянальнасцей былога Саюза.

НА ЗДЫМКУ: выпускнікі Акадэміі з кіраўнікамі рэспублікі і выкладчыкамі Акадэміі на плошчы Перамогі.

КАМУ ШАНЦУЕ

БЯЗДОМНЫЯ ПАСОЛЬСТВЫ

Рэспубліка Беларусь, узнікшая як незалежная дзяржава пасля распаду СССР і якая робіць цяпер свае першыя крокі, добра забяспечана ядзернымі ракетамі, — піша «Вашынгтон пост». Аднак дзяржава зведвае недахоп сталю і крэдаў, каб абсталяваць сваё новае пасольства ў ЗША, размешчанае ў памяшканні намерам з двухпакаёвую кватэру. На шчасце, новы домаўладальнік прадаставіў ім некалькі прадметаў абсталявання.

Прадстаўнікі Украіны таксама зведваюць радасць з прычыны ўсялення ў новае памяшканне, размешчанае ў будынку, дзе знаходзіцца канторы розных фірм, якая над магазінам адзінства «Браты Брукс». Да гэтага прадстаўніцтва Украіны на працягу некалькіх месяцаў знаходзілася ў вашынгтонскім офісе арганізацыі «Юнайтэд Сайклэтрык груп». Тым не менш Украіна, Беларусь і Армения — гэта шчасліўчыкі, якім удалося знайсці памяшканні, дзе іх прадстаўнікі могуць павесіць свае капелюшы на дык. Большасць з іншых 11 краін, уключаючы Азербайджан, Кыргызстан, Туркменістан і Малдову, што абвясцілі незалежнасць пасля распаду СССР, па-ранейшаму туляцца ў былым савецкім пасольстве на 16-й вуліцы, якое перайшло ва ўласнасць Расіі, або дзеляць між сабой памяшканні поблізу штаб-кватэры ААН у Нью-Йорку, паведамляе «Вашынгтон пост».

РАШЭННІ УРАДА

ВАЛЮТА ДЛЯ ЗДАРОУЯ

Для таго, каб паскорыць стварэнне ў Мінску цэнтры па перасадцы касцявога мозгу на базе клінічнай бальніцы № 9 і забяспечыць лячэбна-прафілактычныя ўстановы медыкаментамі і медыцынскім абсталяваннем, Савет Міністраў сваёй паставай дазволіў Наваполацкаму вытворчаму аб'яднанню «Нафтан» рэалізаваць у гэтым годзе на замежным рынку нафтапрадукты, што выпрацоўваюцца з пастаўляемай звыш квоты з-за межаў рэспублікі нафты, на суму 3 мільёны долараў ЗША. Валютную выручку ў суме 1,5 мільёна долараў вырашана накіраваць на спецыяльны банкаўскі рахунак у ФРГ для фінансавання будаўніцтва цэнтры, а яшчэ 1 мільён долараў — на набыццё медыкаментаў і медыцынскага абсталявання.

ПЕНСІ — ЭМІГРАНТАМ

Урад вызначыў парадак пераводу пенсій грамадзянам, якія выехалі за мяжу. Устаноўлена, што з 1 ліпеня 1992 года пенсіі, назначаныя ў выніку працоўнага калецтва ці прафесійнага захворвання, а таксама пенсіі, што падлягаюць пераводу за мяжу ў адпаведнасці з беларускім заканадаўствам ці пагадненнямі аб сацыяльным забеспячэнні, заключанымі з іншымі краінамі, пераводзяцца Пенсійным фондам. Яму дазволена набываць у 1992 годзе за кошт уласнага бюджэту ў Дзяржаўным валютным фондзе па курсу, што прымяняецца для пакупкі замежнай валюты, у гэты фонд валютныя сродкі, неабходныя для пераводу пенсій грамадзянам, якія выехалі з Беларусі ў іншыя дзяржавы. Пенсійнаму фонду, Міністэрству сацыяльнага забеспячэння сумесна з Міністэрствам замежных спраў і Нацыянальным банкам даручана вызначыць парадак выплаты пенсій грамадзянам, якія выехалі з рэспублікі на пастаяннае жыхарства за мяжу, а таксама пенсіянерам іншых дзяржаў, якія пражываюць у Беларусі.

СУМЕСНАЕ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦТВА

ТОЛЬКІ АДЗІН ПРАЦЭНТ

У Беларусі зарэгістравана 447 сумесных прадпрыемстваў (СП), аб'ём вытворчасці якіх за мінулы год склаў амаль 900 мільёнаў рублёў. Апошняя лічба здаецца велізарнай, аднак гэта толькі 1 працэнт у валавым аб'ёме вырабленай у рэспубліцы прадукцыі. У той жа час з 447 зарэгістраваных рэальна працуюць толькі 115 СП, гэта значыць амаль кожнае трэцяе, ці 29 працэнтаў. У

Расіі на Украіне гэты паказчык значна ніжэйшы — 15—20 працэнтаў. Прыкладна 30 працэнтаў сваёй прадукцыі сумесныя прадпрыемствы Беларусі адпраўляюць на экспарт. Гэта ў долевых адносінах значна вышэй экспертнага патэнцыялу дзяржаўнага сектара эканомікі, што сведчыць аб даволі высокай канкурэнтаздольнасці прадукцыі СП на сусветным рынку.

САЦЫЯЛАГІЧНЫЯ АПЫТАННІ

НЕ ДЗЕЛЯ ІСЦІНЫ

Кіраўнік Незалежнага інстытута сацыяльна-эканамічных і палітычных даследаванняў Алег Манаеў абвінаваціў у нядобрасумленнасці і тэндэнцыйнасці паліграфічную кампанію «Зрыдан», пры дапамозе якой група сацыялагаў БДУ правяла даследаванне: «Сучасная палітычная сітуацыя: ваша думка». У прыватнасці, гэта датычыцца і беларускай мовы. Альтэрнатыва ў паўтара раза больш рускіх жыхароў рэспублікі і, адпаведна, на 10 працэнтаў менш беларусаў, аўтары даследавання спакійна робяць высноў: «Тры чвэрці насельніцтва выступаюць за тое, каб дзяржаўнай мовай Беларусі былі беларуская і руская...»

ЗЛАЧЫННАСЦЬ

100 000 ТЫСЯЧ РУБЛЁУ

Нядаўна беларускую грамадскасць узрушылі паведамленні аб зверскіх забойствах у Мінску двух дзяцей Андрэя Ш. і Алены Б. Да расследавання гэтых цяжкіх злачынстваў прыцягнуты лепшыя сілы службы аховы парадку. Аднак пакуль забойца-маньяк (ці забойцы?) усё яшчэ ходзіць на волі.

Па распараджэнню Старшыні Савета Міністраў Беларусі Вячаслава Кебіча ўрад рэспублікі ўстанавіў узнагароджанне ў размеры 100 000 рублёў, якія будуць выплачаны грамадзянам за садзейнічанне ў раскрыцці гэтых злачынстваў. Ход следства ўзяты пад асобны кантроль Савета Міністраў і кіраўніка ўрада Беларусі.

БУДУЕМ КАСЦЁЛЫ

ПЕРШЫ У СВЕЦЕ

Першы камень у фундамент будучага касцёла закладзены ў Мастоках. Адбылося таксама асвячэнне месца пад храм, які атрымае назву Маці Божай тройчы цудатворнай.

Ва ўрачыстасях удзельнічалі епіскап Гродзенскі Аляксандр Кашкевіч, прадстаўнікі мясцовых органаў улады, духавенства з Ватыкана і Германіі, тысячы веруючых. Да прысутных звярнуўся архіепіскап з Масквы Тадэвуш Кандрусевіч. З пачаткам будаўніцтва храма — дарэчы, першага ў свеце пад такой назвай — католікаў павіншавалі прадстаўнікі праваслаўнай царквы.

СУПРАЦОУНІЦТВА

З дзелавымі візітамі ў Мінску пабываў прэзідэнт праўлення завода фірмы «Фольксваген верк» Даніэль Гедзвер. У час перагавораў было заключана папярэдняе пагадненне аб адкрыцці ў Мінску прадстаўніцтва фірмы, якая будзе займацца збытам аўтамабіляў «Фольксваген» і «Аўдзі». У сумесных планах не толькі продаж, але і будаўніцтва аўтосалона, рамонтных майстэрняў, офіса з прыцягненнем спецыялістаў з Беларусі. Даніэль Гедзвер займаецца таксама дабрачыннасцю. Ён пералічыў на будаўніцтва гематалагічнага цэнтры ў Мінску 2,5 мільёна нямецкіх марак.

НА ЗДЫМКУ: у час наведвання Мінскага аўтамабільнага завода Даніэль ГЕДЗВЕР (у цэнтры).

ГІМН БЕЛАРУСІ

ТРЭЦІ ТУР — У ВЕРАСНІ

Працягваецца конкурс музычных твораў, якія прэтэндуюць на права называцца дзяржаўным гімнам Беларусі. Пасля двух адборачных праслухоўванняў з больш чым 40 варыянтаў было пакінута 7. Кампетэнтнаму журы на чале з пэтам Нілам Гілевічам трэба будзе выбраць адзін. У складзе журы з 22 чалавек — беларускія кампазітары Генрых Вагнер і Дзмітрый Смольскі, паэты Рыгор Барадудлін і Анатоль Вярцінскі, дырыжоры, прадстаўнікі Міністэрства культуры і Дзяржтэлерадыё Рэспублікі Беларусь.

Каб пазбегнуць якой бы там ні было кулярнай барацьбы са зборам подпісаў, калектывунымі пісьмамі і іншым, — гаворыць член журы музычны рэдактар упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры рэспублікі Эльвіра Алейнікава, — аўтарства твораў нашых сучаснікаў зашыфравана рознымі дэвізамі. Да трэцяга праслухоўвання дайшлі «Фартуна», «3-і варыянт», «А хто там ідзе?» і «Белая вежа».

Праз 8 месяцаў пасля склікання журы права водгук на варыянт гімнаў атрымалі, нарэшце, і жыхары рэспублікі. На думку арганізатараў конкурсу, пісьмы на Дзяржтэлерадыё і на ўпраўленне мастацтваў, як і плануемае сацыялагічным цэнтрам пры БДУ апытанне жыхароў Мінска, дапамогуць выбраць музыку.

У трэцім туры журы праслухае, відаць, толькі фанаграмы адабраных варыянтаў у выкананні Дзяржаўнага камернага хору. Ці стане ён апошнім? Гэта высветліцца ў верасні.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

Народныя дэпутаты З. Пазыняк і Л. Баршчэўскі распрацавалі праект урадавай паставы, паводле якой да канца года павінны быць завершаны гукавое і зрокавае афармленне грамадскага жыцця рэспублікі. Абвешчаны прыпынкаў у транспарце, аб'явы на вакзалах павінны гучаць па-беларуску, шыльды на дзяржаўных установах будуць напісаны таксама па-беларуску.

Больш за 10 тысяч генералаў, афіцэраў і прапаршчыкаў — выхадцаў з Беларусі, што праходзяць цяпер службу за яе межамі, накіравалі ва ўпраўленне кадраў Міністэрства абароны РБ рапарты з просьбай прадаставіць ім магчымасць вярнуцца на Радзіму і знайсці пасады ва Узброеных Сілах рэспублікі.

Усяго за межамі Беларусі служыць больш за 45 тысяч грамадзян рэспублікі.

Прэзідэнт Фінляндыі Маўна Койвіста пасля візіту на Беларусь стварыў пры сваім урадзе спецыяльную рабочую групу, задачай якой — наладжванне эканамічнага супрацоўніцтва з Беларуссю. Дарэчы, група паралельна будзе займацца і дзелавымі кантактамі з Украінай.

У Латвіі створана асацыяцыя дзелавога супрацоўніцтва «Беларускі шлях», яе заснавалі прадпрыемальнікі-беларусы. Асацыяцыя мае намер каардынаваць вытворча-эканамічную дзейнасць арганізацый і фірм, якія ўзначальваюць нашы суайчыннікі. Сёлета ж павінен адчыніцца Беларуска-латвійскі дом і свой банк пры ім.

Распараджэннем урада рэспублікі Беларусі дзяржаўнаму навукова-даследчаму геалагічнаму прадпрыемству «Белгеа» выдзелена 3,3 мільёна рублёў для правядзення рэкагнасыцыйных работ для пошуку і ацэнкі наляўнасці золата ў раёне Оршы.

Каля 2 тысяч выпускнікоў 9-х класаў школ Мінска сёлета не будуць мець магчымасці ўладкавацца на працу, паступіць у прафесійна-тэхнічнае вучылішча і нават працягнуць вучобу ў школе. Але і 2 тысячы выпускнікоў 11-х класаў сталічных школ таксама застаюцца без працы, без перспектывы набыць прафесійную адукацыю ці паступіць у ВНУ.

У паяздах Беларускай чыгункі штодня адбываецца 3—4 крадзяжы. З пачатку года ад пасажыраў паступіла каля 250 заяў аб прапаяжах у органы міліцыі. Кожны год лічба крадзяжоў на чыгуначным транспарце павялічваецца на 6—7 працэнтаў.

II З'ЕЗД БЕЗЗЯМЕЛЬНЫХ СЯЛЯН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

КУПІЦЬ ЗЯМЛЮ, ПРЫДБАЦЬ СВОЙ КУТ...

II з'езд беззямельных сялян, што прайшоў у сярэдзіне чэрвеня, выклікаў у старонняга назіральніка многа пытанняў і шэраг заўваг.

Пачнем з таго, што гэта мерапрыемства адбывалася ў вельмі няўдалы час. Менавіта тады, калі кожны селянін даражыць цёплым надвор'ем — пачаў касавіцу, вядзе праполку агародаў. А што такое спрыяльны кліматычныя ўмовы ў Беларусі, казаць нікому не трэба. І нярэдка ў выступленнях дэлегатаў гучалі словы прабацання за снах таварышаў, якія з-за недахопу часу не змаглі прыехаць у Мінск.

Была спроба і нейкай імправізацыі, і непрыкрытай тэндэнцыйнасці ці крайнасці. Дэлегатка ці дэлегат у адзенні, як мы кажам, дарэвалюцыйнага перыяду, здаваліся персанажамі са спектакля.

Што ж тычыцца тэндэнцыйнасці, то тут варта ўспомніць тыя апладысменты, якімі сустракалі некаторыя дэлегаты асобныя выступленні, дзе гучалі патрабаванні неадкладнай ліквідацыі калгасаў і саўгасаў, або раздаваліся незадаволеныя рэплікі з месцаў, калі размова ішла аб захаванні калектыўных гаспадарак на пэўны перыяд. Асабліва бурна рагавала частка дэлегатаў, калі называліся кіраўнікі калектыўных гаспадарак, якія раней насілі партыйныя білеты.

Не магло не здзівіць таксама, што на з'езд не прыбылі прадстаўнікі ўрада рэспублікі, хаця іх чакалі.

З'езд сялянскі, але на яго можна было б запрасіць і гараджан. Бо праблема зямлі хвалюе сёння ўсіх. Як набыць некалькі сотак пад дачныя ўчасткі? А то і больш сур'ёзна: як вярнуцца з горада ў вёску, каб заняцца фермерствам. А саміх умоў атрымання зямлі гараджанам не ведае, як і не ведае шляхоў, з чаго пачынаць гаспадарыць, куды звярнуцца за дапамогай: узяць крэдыт, набыць тэхніку і г.д.

Але самую галоўную заўвагу, мне здаецца, можна было б зрабіць наконт назвы з'езда. Чаму з'езд беззямельных сялян? Колькі ні гутарыў з дэлегатамі, колькі ні ўслухоўваўся ў іх выступленні, ні разу не пачуў: «У мяне няма ніводнай соткі зямлі. Я беззямельны...» Ва ўсіх ім разе «законныя» свае соткі, а то і некалькі гектараў яны маюць. І ніхто з іх не парабкуе, не наймаецца на работу дзеля кавалка хлеба, а жыве са сваёй зямлі.

Аднак, нягледзячы на зрабленыя заўвагі, можна сказаць, што з'езд дасягнуў сваёй мэты.

Як адзначыў старшыня Беларускай сялянскай партыі Яўген Лугін, з'езд падкрэсліў, што ўзрастае роля, яна набірае моц, з'яўляецца палітычнай сілай, з ёю не могуць не лічыцца ў рэспубліцы.

Вучонымі Беларусі на з'ездзе быў прааналізаваны стан зямлі. Зямля наша хворая.

У барацьбе за высокую ўраджай, адпаведна, за высокую ўзнагародку, — сказаў Чэслаў Раманоўскі, — у глебу бяздумна і не па-гаспадарску ўносіліся мінеральныя ўгнаенні, праводзілася, дзе трэба і дзе не трэба, вапнаванне. І дзе не трэба, вапнаванне. І вось некаторыя вынікі: 6,9 працэнта ўсіх земляў аналізаваліся з лішкам фосфару, 500 тысяч гектараў — перавалнаваныя. Перанасычанасць каліем

(16,1 працэнта ўсіх земляў) прывяла да ўтварэння стронцыю. Вось тут і радыенукліды, і нітраты... А празмернае, у многіх месцах не патрэбнае прымяненне аміячнай вады вядзе да атручвання не толькі сельгаспрадуктаў. У выніку дажджоў, розных аварыяў ці проста безгаспадарчасці ад аміянку гіне і фаўна, і флора. Горкі прыклад — Докшыцкі раён. Тут атрымлівалі добрыя ўраджай дзякуючы хімічным угнаенням, але загубілі прыроду і саму зямлю.

зямлю яе законным гаспадарам?»

Зрух, як высветлілася, ёсць. Ваенныя вярнулі насельніцтву ўжо 20 тысяч гектараў і сёлета перададуць яшчэ 40 тысяч гектараў зямлі. Гэта сталася магчымым, дзякуючы скарачэнню войск на тэрыторыі Беларусі. Адно засмучае. На былых палігонах, стрэльбішчах пакінута шмат і староў тэхнікі, і рознага іншага хламу. Шкада, што Валянцін Сямёнавіч не адказаў на пытанне: колькі

род выдзеленай зямлі ёсць глыбокі яр, які няцяжка запоўніць вадой, дзе будзе плаваць птушка. Але мясцовыя ўлады забаранілі будаваць ферму: яр — не ўласнасць фермера, капай на сваіх гектарах новы.

Падобныя выступленні на з'ездзе паўтараліся не раз. Мясцовыя ўлады ўсяляк тарможыць развіццё фермерства. Выдзеляць зямлю (і то далёка не лепшую) — не выдзеляць крэдытаў, не забяспечыць тэхнікай. Ляжыць тая зямля

Праўда, перасцерагаюць вучоныя, не трэба ідэаі і ў іншую крайнасць. У Карэліцкім раёне, напрыклад, можна абысціся і без мінеральных угнаенняў. Але другая бяда: занадта многа тут розных фермаў і жывёлагадоўчых комплексаў. І вось вынік — у два разы вышэй нормы забруджана арганікай вада.

Валянцін Развецкі з Інстытута эканомікі праблем АПК паспрабаваў абгрунтаваць свой погляд на формы гаспадарання на зямлі на бліжэйшы і больш аддалены час.

— Цяпер, — адзначыў Валянцін Сямёнавіч, — нельга ставіць пытанне аб ліквідацыі калгасаў і саўгасаў. Іх сёння каля 2,5 тысячы. І яны, у асноўным, кормяць і сябе, і горад. Іншая справа, што поўнай аддачы няма.

Валянцін Развецкі згадзіўся з тымі, хто выступае за паступовую ліквідацыю калгасаў і саўгасаў. Што ўзамен прапаювае вучоны?

— Я за дзве формы гаспадарання на зямлі: дзяржаўную і прыватную, — падкрэсліў ён. — Іншых шляхоў няма. Хаця хтосьці і прапануе змяніць калгасы і саўгасы лад жыцця яшчэ нечым іншым, таксама калектыўным. У гэтым я бачу спробу захаваць камандна-адміністрацыйную форму гаспадарання, супнасць якой: як мага больш ёсць, і як мага менш працаваць.

З трох дакладаў, бадай, выступленне Валянціна Развецкага было найбольш цікавым і... супярэчлівым. Таму адны дэлегаты сустракалі палажэнні вучонага апладысментамі, другія ж з'едлівымі рэплікамі. Задавалася яму і мноства пытанняў.

Адно з іх заслугоўвае асаблівай увагі. «Колькі беларускай зямлі належыць ваенным? Ці вяртаюць вайскоўцы

яшчэ зямлі належыць ваенным. Выказваліся пажаданні, каб апошня перадавалі сельскім гаспадаркам і частку тэхнікі: грузавікі, цягачы...

Беларуская сялянская партыя, як мы адзначалі ў адным з нумароў газеты, распаўсюдзіла сярод дэлегатаў праект закона аб зямлі. Ужо ў першым яго артыкуле гаворыцца, што зямля павінна стаць таварам, купляцца і прадавацца.

— Толькі рабіць гэта трэба асцярожна, з розумам, — папярэдзіў вучоны Міхаіл Антоненка. — Купіць зямлю жадаюць многія, у тым ліку і гараджане, і... іншаземцы. Купіць ці прыкупіць і многія сяляне. Ды ці не «перагнуць палку» тыя, хто будзе прадаваць? Ці не нажывуцца яны на гэтым? Ці не абыдуць, не пакінуць ні з чым менавіта законных, мясцовых гаспадароў зямлі, тых, хто сёння жыве на ёй?

Апошніх найбольш якраз часта і крыўдзяць. Пра гэта гаварылі многія дэлегаты.

Іліянскі сельскі савет быццам бы выконвае пастанову ўрада аб выдзяленні зямлі фермерам, — раскаваў дэлегат з Вілейшчыны Уладзімір Кажамяка. — Але даюць такія ўчасткі, якія зусім не прыдатныя для апрацоўкі. Часцей за ўсё, пераўвільготненыя. Вядома, мы ад іх адмаўляемся і патрабуем іншыя. Тады кіраўніцтва сельсавета распускае чуткі сярод насельніцтва, што мы, фермеры, нібыта захопліваем самыя лепшыя землі і хутка станем новымі панами. А будучы паны, будуць і парабкі. Таму нават суседзі на нас глядзяць, як на сваіх ворагаў.

Доўга давялося абіваць парогі розных інстанцый, каб атрымаць некалькі гектараў зямлі і фермеру з Віцебшчыны Сяргею Праскураву. Задумаў ён пабудаваць птушкаферму. Умовы дазвалялі: ся-

за многія кіламетры, няма на чым пад'ехаць, апрацаваць, пабудаваць ферму, ды і непамерна дорага каштуюць будаўнічыя матэрыялы.

Як выказаўся адзін з фермераў Міншчыны: «Нас загняюць на хутары, стараюцца нібы ізаляваць ад людзей, адасобіць. Ствараюць цяжкія ўмовы, штучныя перашкоды, стараюцца пераконваць усіх у бесперспектыўнасці фермерскай справы. Толькі мы — народ упарты, даб'ёмся свайго».

Так, да старога не будзе павароту. Новае возьме сваё. Ды колькі трэба затраціць і маральных і фізічных сіл, каб дамагчыся мэты?..

Было б няправільна сцвярджаць, што дэлегаты прыехалі на з'езд толькі з уласнымі крыўдамі і прэтэнзіямі. Гучала нямала слухных прапаў на арганізацыі фермерства, адбыўся плённы абмен вопытам гаспадарання на зямлі.

Той жа Уладзімір Кажамяка сказаў, што фермерам раёна цяжка наладжваць справу паасобку. І таму, каб апрацоўваць зямлю, будаваць на ёй, прынята рашэнне аб'ядноўвацца ў фермерскія асацыяцыі, дапамагаць адзін аднаму. Такая ўзаемадапамога проста неабходна на першым часе.

З'езд завяршыўся без усялякай помпы. Штосьці зроблена, але пакуль што гэтага мала, каб дапамагчы нашай рэспубліцы выйсці з крызісу, які ахапіў грамадства. Ясна адно: без надзейнага, моцнага гаспадара ў вёсцы, на зямлі нам не выйсці на шлях прагрэсу і дабрабыту.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: ёсць аб чым пагутарыць маладым фермерам Беларусі. (Здымак зроблены ў час II з'езда беззямельных сялян, які прайшоў у Мінску).

Фота Віктара СТАВЕРА.

3 ЧУЖЫХ СТАРОНАК

ЯК ТРАПІЦЬ У КАНАДУ?

На зацвярджэнне федэральнага парламента Канады прадстаўлена новае іміграцыйнае заканадаўства, якое павінна змяніць парадок разгляду спраў асобаў, якія падалі прашэнне аб прадастаўленні ім статусу бежанца.

Новае заканадаўства ў корані мяняе палажэнні іміграцыйнага акта, прынятага ў 1976 годзе, паколькі прадугледжвае падзяленне ўсіх патэнцыяльных імігрантаў на тры групы.

Дэ першай групы будуць адносіцца найбольш жаданыя для Канады імігранты, і разгляд іх дакументаў з гэтага часу будзе праводзіцца па скарачанай працэдуры. У спіс найбольш пажадзеных асоб уваходзяць члены сямей ці прамыя сваякі грамадзян Канады ці людзей, якія маюць у Канадзе афіцыйны іміграцыйны статус, якія пры гэтым трапляюць пад вызначэнне бежанца згодна з канвенцыяй ААН, а таксама тыя прэтэндэнты на іміграцыю ў Канаду, у каго растаёвая колькасць грошай, якія яны збіраюцца інвеставаць у канадскую эканоміку.

Другая група ўключае бацькоў, дзядоў і бабуль канадскіх грамадзян ці асоб, маючых статус landed immigrant, а таксама людзей, якім прадастаўляецца дзяржаўная дапамога, ці якія маюць падтрымку нацыянальных абшчын. Імігранты гэтай катэгорыі будуць абслугоўвацца іміграцыйнымі службамі Канады згодна з чаргой.

Дэ трэцяй катэгорыі адносяцца людзі, якія прэтэндуць на атрыманне ў Канадзе статусу імігранта на падставе сваёй прафесіі ці роду заняткаў альбо на якой-небудзь іншай падставе. Іх справы будуць разглядацца ў залежнасці ад таго, наколькі ў ваках канадскіх іміграцыйных улад яны каштоўныя як спецыялісты.

Іміграцыйная квота гэтага года — 250 тысяч чалавек (утрая больш, чым 8 гадоў назад). Каб пазбавіцца ад нераўнамернасці ў размеркаванні спецыялістаў па геаграфічных раёнах краіны, міністр іміграцыі Бернард Валкур прадставіў на разгляд парламента праект закона, які прадаставіў бы яго ведамству права пасылаць прадстаўнікоў адпаведных прафесій, якія падалі заявы на атрыманне іміграцыйнага статусу ў Канадзе, у розныя раёны краіны на пэўны перыяд часу. Мяркуюцца, што гэты перыяд будзе роўны 2 гадам і, па патрабаванні іміграцыйных улад, ім будзе прадастаўлена права дэпартаваць з краіны тых імігрантаў, якія пакінуць месца свайго прымацавання дэ сканчэння гэтага перыяду.

Што ж тычыцца неспраўна бежанцаў, то ўсе 30 тысяч чалавек, якія шукаюць у сучасны момант прытулку ў Канадзе, у адпаведнасці з новым законам абавязаны будуць прадаставаць іміграцыйным уладам адбіткі пальцаў, што дапаможа, на думку міністэрства іміграцыі, кантраляваць уезд у краіну злучыцца з іншых краін. У астатнім жа іх справы будуць разглядацца ў адпаведнасці з іміграцыйным заканадаўствам.

Атава збіраецца прыкласці ўсе намаганні, каб спыніць практыку падачы прашэнняў на прадастаўленне статусу бежанца асобам, якія не маюць на тое падстаў, не праследуюць мэты, пакінушы некаторы час у Канадзе, зарабіць грошы і пры атрыманні адмовы выехаць назад у сваю краіну.

«ВЕСТНИК», Таронта.

ХТО АБАРОНІЦЬ ЗАМЕЖНАГА СУАЙЧЫННІКА?

ПАСЫНКІ

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

А. САРОКІН: «Кожны народ мае права патрабаваць: прыехаў, жывеш на яго зямлі, будзь ласкавы, вывучы мову гэтага народа, ведай і паванкай яго традыцыі, звычаі. Я даўно ўзяўся асліць таджыкскую мову. Але гэта ж не руская, беларуская, альбо нават нямецкая, а фарсі з арабскай графікай. Яе вывучэнне патрабуе і дадатковых намаганняў, і часу, і падрыхтоўкі. Рускамоўныя спецыялісты бяцца, што ў сувязі з такім хуткім пераводам спраў на фарсі, яны не змогуць працаваць. Хоць сама мова не ёсць першапрычына выездаў. Шмат з тых, хто пакінуў рэспубліку ў 89-м, вярнуліся назад».

Другі, трэці і чацвёрты выбухі, якія адбілі ад таджыкскага берага яшчэ большыя хвалі бежанцаў, мелі месца непасрэдна пасля крывавага сутычак у лютым 1990-га, восенню 1991-га і вясной 1992-га. Статыстыка сведчыць, што беларусы складалі сярэднюю частку 0,8 працэнта (русія — 62,6, украінцы — 22,7). І што два месяцы назад з гэтай зямлі старажытнай дзяржавы Саманідаў ад'ехалі 20 тысяч чалавек. Бацькі стараліся перш-наперш запіхаць дзяцей у перагружаныя самалёты...

Важна падкрэсліць, што, як з боку кіруючых органаў улады, так і з боку апазіцыі, у якую ўваходзяць Дэмакратычная партыя Таджыкістана, Народны рух «Растахез», Ісламская партыя, прыцэненыя на нацыянальнай глебе быццам бы не існуе. Больш таго, калі апазіцыя і афіцыйная ўлада высвятляюць паміж сабой адносіны ўзброеным дыялогам, яны заўжды заклікаюць славян да нейтралітэту. Трэба звязаць і на тое, што толькі 17 працэнтаў усяго інжынерна-тэхнічнага корпуса Таджыкістана складаюць карэнныя жыхары, астатнія — тыя ж беларусы, украінцы, русія. Рэспубліка не зацікаўлена ў адтоку гэтакага вялікага інтэлектуальнага патэнцыялу.

Але жыццё вучыць: органы кіравання і правапарадку ў экстрэмальных варунках губляюць кантроль над стыхійным канфліктам. Іншародцы ж мясцям трымаць сёння адказ перад натоўпам за эканамічную, нацыянальную, культурную дзейнасць усіх былых саветскіх кіраўнікоў — ад Ляніна да Гарбачова. А яго, натоўп, мала хвалюе, колькі поту, ведаў, старанняў паклала некалькі пакаленняў беларусаў у стварэнне матэрыяльных і духоўных здабыткаў Таджыкістана. Паклала, каб сёння, ці заўтра, апынуцца на вуліцы бяздомным ізгоём. (Нават вывезці хатні скарб — задача падчас невырашальнай. Цана на кантэйнер, калі яшчэ пашчасціць раздабыць яго, дасягае некалькіх дзесяткаў тысяч рублёў). Аднак ні быць бязвіннымі ахвярамі налетчыкаў, ні заложнікамі, ні разменнай манетай у небяспечных палітычных гульнях нашы суайчыннікі не згодныя. З памянёных аградаў самаабароны ўзнікае таварыства «Міграцыя», але не атрымлівае рэгістрацыі юры-

дычнага статусу. Тады засноўваецца другое — «Нава-сёл». Яно купляе зямлю, робіць праекты і будзе пасёлкі для сваіх сяброў; адзін у Калужскай вобласці ўжо заселены. Ёсць пэўныя магчымасці пераехаць таксама ў Варонежскую і Калінінградскую. Нягледзячы на тое, што сярод гэтых перасяленцаў знаходзяцца і беларусы.

Апрача таго, значная доля славянскіх насельнікаў Душанбе аб'ядноўваецца ў культурны асяродак, названы «Руская абшчына» і зарэгістраваны ў сакавіку гэтага года.

А. САРОКІН: «Аналогіі з «Інтэрфронтам» Латвіі тут няма. Гэта — не партыя, абшчына не мае фіксаванага членства. Яна не супрацьпастаўляе сябе карэннаму насельніцтву, але мы павінны адстойваць нашы інтарэсы».

І як бы крытычна ці наадварот, з ухвалою, ні ацэньваў чытач стаўленне Расіі да сваіх замежных суайчыннікаў, справядліва будзе адзначыць: добрая ці кепская, але такая палітыка акрэслілася. Нават арганізацыяна. «Руская абшчына» ўваходзіць у Сусветны рускі кангрэс, Цэнтр рускіх абшчын са штаб-кватэрай у Маскве і г.д.

Адначасова з гэтым кіраўніцтвам асяродка негатыўна адносіцца, як стала вядома з шэрагу крыніц, да памкнення беларускіх і ўкраінскіх яго членаў аддзяліцца і заснаваць уласныя суполкі. Натуральна, каб непасрэдна кантактаваць з радзімай. Бо «Руская абшчына» не надта турбуецца, як у Душанбе вучыць беларускіх дзяцей роднай мове, падрыхтаваць тых, хто жадае, да школы і жыцця на Бацькаўшчыне. Не ламае галаву, як хутчэй Янку ці Міхасю з Нурка знайсці работу недзе на Брэстчыне.

Г. Старавойтава, саветнік прэзідэнта Расіі неяк сказала ў адным з інтэрв'ю: «У нас ёсць праграма рэміграцыі, якую мы шырока не афішыруем, каб не стымуляваць патак бежанцаў».

А якую стратэгію мае Беларусь, як рытуецца вырашаць гэтую глабальную праблему? Таджыкістан вышывае некарэнных, а Бацькаўшчына, скажу, забягаючы наперад, сустракае землякоў-выгнаннікаў маўчаннем, бездапаможна разводзячы рукамі. Ці не чакаем, пакуль аксамітны лужок на плошчы Незалежнасці ў Мінску пакрыецца палаткамі бежанцаў?

**ЧАКАЕМ,
ПАКУЛЬ ЛУЖОК
НА ПЛОШЧЫ
НЕЗАЛЕЖНАСЦІ
ПАКРЫЕЦЦА
ПАЛАТКАМІ
БЕЖАНЦАЎ**

Лягчэй за ўсё сказаць, кідай, браце Сарокін, наседжае трохпакаёвае «гнездо» ў сталіцы Таджыкістана і перабраіся на Беларусь. Адрозна яго сустракае мноства падчас непераадольных перашкод: аб'ектыўныя цяжкасці перасялення і ўладнавання, зачараванае кола бюракратызму, тупіковыя варыянты.

...Андрэй Сарокін жыў у Мінску з 46-га года. Адсюль пайшоў у армію, скончыў вучылішча і акадэмію, Дэмабілізаваўся ў Таджыкістане, накіраваны ў Мінск. Тут, згодна з існуючымі законамі, быў пастаўлены ў чаргу для атрымання жылля. Сёлета Мінгарвыканком прыняў рашэнне забяспечыць жыллом толькі тых афіцэраў, хто выйшаў у адстаўку да 1 снежня 1989, парушаючы тым самым літару закона. (Група афіцэраў падала на Мінгарвыканком у суд). І чарга для А. Сарокіна стала пустой фармальнасцю. У Фрунзенскім райвыканкоме сталіцы яму паралі купляць кватэру. Аднапакаёвая каштуе 150 тысяч рублёў. 27-га гадоў, цягам якіх Сарокін служыў «многаацыйнаму» на Паўночнай Зямлі і ў азіяцкіх пясках, зарабляючы некалькі соцень у месяц, замала было, каб сабраць такую суму. А «прыпіска» да цешчы, якая жыве адна і патрабуе дагляду, нельга. Не маючы грамадзянскай спецыяльнасці, паступіў на юрыдычны факультэт завочна. Трэба пераводзіцца... Пералік можна прадоўжыць. І кожны з пералічаных пунктаў не міне такой далікатнай матэрыі, як двойное грамадзянства і набыццё беларускага...

Пададзены прыклад не самы цяжкі. Але добра, што падпакоўніку Сарокіну ёсць дзе хоць часова прытуліцца. А прыдзе шматдзятная сям'я? Куды і да каго ёй ісці? Мы ж з Сарокіным пачалі хадзіць ад ніжэйшых, як раней гаварылі, інстанцый да вышэйшых.

М. ВАСІЛЕНАК, першы намеснік старшыні праўлення таварыства «Радзіма»:

«Мы не маем ні сілы, ні фінансавых сродкаў, каб аказаць канкрэтную дапамогу такім, як Сарокін. Самі скарачаем камунальныя паслугі, адмовіліся ад аўтамашыны... Можам дапамагчы беларускімі падручнікамі, букварамі».

М. БУРАЧЭУСКІ, супрацоўнік упраўлення прамысловасці і міждзяржаўных сувязяў і матэрыяльных рэсурсаў Савета Міністраў РБ:

«Мы звязаны ў першую чаргу з эканомікай. З гэтага пункту гледжання, а часткова і сувязей з беларусамі бліжняга замежжа, разгледзім і планы адкрыцця беларускіх прадстаўніцтваў у краінах СНД. А яны не вельмі ахвотна ідуць на такі крок. Нашы прадстаўніцтвы, акрамя Масквы, працуюць у Малдове, Узбекістане, Кыргызстане. Маём дамоўленасць з Украінай і Казахстанам. Прамыслі сувязямі з беларусамі ў межах Садружнасці, бежанствам, на гэты момант ніхто, відаць, толкам не займаецца».

У. ГРЫБАНАЎ, сакратар Камісіі па нацыянальнай палітыцы і міжнацыянальных адносінах Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь:

«Мы не дзелім беларускае замежжа на бліжняе і далёкае. У рамках зносін краін СНД у гэтых пытаннях такаяк неразбярэха... дай Божа, каб яны так вырашаліся, як паміж Беларуссю і Захадам. А наш закон аб грамадзянстве

вельмі мяккі, вельмі дэмакратычны. Мы не маем двойнога грамадзянства, але захоўваем права на набыццё беларускага».

Безумоўна, не абавязак і функцыя парламента Беларусі «прыпісваць» сына з Таджыкістана да бацькі з Беларусі, а распрацоўваць законы.

На стале Камісіі па нацыянальнай палітыцы і міжнацыянальных адносінах, у камп'ютэры якой уся гэтая шматсаставная, з перасячэннем і ўзаемазалежнасцю ўнутранай і знешняй дзейнасці сфера, ляжыць даволі многа законапраектаў. Хацелася б спадзявацца, што народныя выбраннікі, нарэшце, засяродзяць сваю аўтарытэтную ўвагу на сувязях з беларускай дыяспарай, бежанствам.

Бясспрэчна, што Беларусь ледзве нясе, як ніхто іншы, уласны ненааслыны груз: сотні тысяч сваіх, чарнобыльскіх бежанцаў. Яе жыхары дзесяцігоддзямі маралі аб уласным кутку. Ды хто гаворыць, што беларусы ўсіх «гарачых» кропак адначасова здымуцца з месца. Многія наогул нікуды не паедуць. Не ўсе рынуцца патрабаваць кватэры ў Мінску. Сто разоў мае рацыю спадар Сарокін: **галоўны абавязак Айчыны ўзляць пад мацярынскае крыло, пад прававую ахову сваіх замежных дзяцей, дзе б яны ні жылі.** І яшчэ шляхам ён спаўняецца — падпісаннем двухбаковага пагаднення, каб заканадаўчай базы, адкрыццём прадстаўніцтваў, якіх выканаўчага органа, — далкам залежыць ад Радзімы. Гэтаксама, як і ў выпадку, калі ўсе спосабы выпрабаваны, абароніць ад насілля, гвалту. Але пачуццю радавой крэўнасці і салідарнасці не так проста расквітнець на грунце антыбеларускасці, нацыянальнага нігілізму, бязроддзя, што пануюць пад тым жа мацярынскім крылом. І пойдуць нашы замежныя суайчыннікі, сіроты пры жывой маці, ізноў у белы свет, як стагоддзямі хадзілі Іхнія пращурцы, не ведаючы, да якога роду-племні сябе «прыпісаць»...

У 1991 годзе на цырымоніі падпісання дагавора аб асновах міждзяржаўных адносін і пагаднення аб эканамічным супрацоўніцтве з Таджыкістанам М. Дземяндей, былы старшыня Вярхоўнага Савета БССР сказаў: «У гэтай рэспубліцы пражывае звыш сямі тысяч нашых суайчыннікаў, і ўрад проста абавязаны паклапаціцца аб тым, каб сярэд іх не паявіліся бежанцы».

**УРАД
АБАВЯЗАНЫ
ПАКЛАПАЦІЦЦА**

Да двух мільёнаў беларускіх суайчыннікаў Захаду сёння вокалігненна далучаецца прыблізна гэтак жа колькасць землякоў з рэспублік былога Саветаў Саюза. Вось такая цяпер беларуская дыяспара. Грамадскія арганізацыі Беларусі, а іх некалькі, што ажыццяўляюць з ёй кантакты, арыентуюцца перш за ўсё на заходніх землякоў. А новыя ролі жыцця, тая новая сітуацыя ў беларускім замежжы, падводзяць да патрэбы мець асобны дзяржаўны орган, які факусіраваў бы на сябе ўсе састаўныя гэтай праблемы. Выпрацоўваў і праводзіў бы адзіную іміграцыйна-эміграцыйную палітыку. Напрыклад, пераводзіць, напалову легальныя выезды

эканамічных эмігрантаў, якія апынуліся пад кантролем крымінальнага і мафіёзнага элементу, у цывілізаванае рэчышча шляхам падпісання дамоў з краінамі, дзе патрэбна наша рабочая сіла. Здзяжніць праграмы пераходу бежанства ў паступовую рэпатрыяцыю, надзвычайных захадаў па эвакуацыі беларускіх грамадзян з небяспечных абласцей. Падрыхтоўваць умовы па прыёму бежанцаў і г.д.

Важнейшае значэнне для сённяшняй суверэннай Бацькаўшчыны набывае эканамічнае партнёрства з беларусамі і Захаду, і Усходу. Прэм'ер Рэспублікі Беларусь В. Кебіч на прэс-канферэнцыі з нагоды яго візіту ў Кітай гаварыў аб уражанні, якое зрабілі на яго гаспадарчыя адносіны кітайцаў з дыяспарай. Сапраўды, яна ўнесла ў эканоміку гістарычнай радзімы звыш 20 мільярдаў долараў, выступае асноўным рухавіком развіцця свабодных эканамічных зон, складае 2/3 усяго кантынгенту замежных турыстаў. Але... Польшча даўно і ахвотна развівае разумныя і дальнабачныя замежныя сувязі з «нацыянальнай спецыфікай» сіламі і спецыяльнага камітэта Сейма, і таварыства «Палонія», і «паланійных» фірмаў, што паўсталі галоў пяцінаццаць таму. Падобны дзяржаўна-дзелавы падыход адраджае Францыю, Фінляндыю, Швецыю, чый лад жыцця і дзейня мы разглядаем, як прадмет для пераймання і заздасці. Ды і тая ж Расія, даючы да сказанага, на 222 тысячы бежанцаў засноўвае федэральную службу па міграцыі замест ранейшага Камітэта па справах міграцыі насельніцтва.

Міжнародная супольнасць напрацавала і вопыт выкарыстання двухбаковых і шматбаковых пагадненняў, якія заключаліся ў 60-я і 70-я гады ў Заходняй Еўропе, дзе цяпер ідзе стварэнне адзінага еўрапейскага рынку на прыняццях свабоднай цыркуляцыі людзей, сервісу і капіталу. Механізм рэгулявання эканамічнай эміграцыі ў цывілізаваным свеце служыць трансгранічным і пагранічным дамоўленасці. У Швейцарыі працуюць тысячы рабочых і служачых з прыгранічных раёнаў Францыі і Германіі, што стала нормай, добра адладжаным парадкам. Не апошняю роллю ў яго ўдасканаленні набыла і Міжнародная арганізацыя па эміграцыі (МАМ).

Словам, еўрапейскае грамадства, не кажучы пра амерыканскае, імкнецца як мага лепш вырашаць тую глабальную і дужа актуальную праблему. Відаць, і наш урад тэарэтычна валодае гэтай сітуацыяй, аднак на практыцы, прынамсі, да гэтае пары дэманструе абывацкасць да праблем беларусаў, рассяяных па свеце. Канешне, жыццё прымусяць нешта рабіць. Але беларусам Таджыкістана патрэбна хуткая дапамога менавіта сёння, а не заўтра. Таму мы ў рэдакцыі дзелі гэтай мэты адкрываем інфармацыйную службу і заснавалі ў Душанбе грамадскі карэспандэнцкі пункт газеты. Адрозна даем адказ на шматлікія званкі і пісьмы; заявы аб набыцці грамадзянства Беларусі разглядаюцца ў Міністэрстве замежных спраў РБ.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

ВЕЧНАЮ ЗАСТАЕЦА ЛЮБОЎ

Што ведае сённяшні жыхар Мінска пра свой горад, пра гісторыю роднага места, яго архітэктурную і быт? Ці зможна ўявіць, якою была сталіца хоць бы сотню гадоў назад, не кажучы ўжо пра больш далёкі час? Аднак на гэтыя пытанні, хутчэй за ўсё, маласуцяшальны. Тым болей цікавым і дасведчаным правадніком па старым Мінску здаецца нам сёння Людвік КАНДРАТОВІЧ [Уладзіслаў СЫРАКОМЛЯ]. Вялікі патрыёт свайго краю, беларуска-польскі паэт-дэмакрат у 1857 годзе ў часопісе «Тэка Вілень-

ска» надрукаваў грунтоўны гісторыка-краязнаўчы нарыс «Мінск». Гэта была не першая ягоная праца, прысвечаная гісторыі айчыны. Перад тым Ул. Сыракомля напісаў «Вандравыя па маіх колішніх ваколіцах» (Нясвіжы, Міры, Койданава, Стоўбцах). Манасграфія «Мінск» задумвалася аўтарам як своеасаблівы працяг «Вандравак». Аднак, друкуючы на яе, пісьменнік нідзе не звярнуў на гэта ўвагі. «Тым не менш, — заўважае даследчык жыцця і творчасці Ул. Сыракомлі Уладзімір Мархель, — наўрад ці тут было адступленне

ад першапачатковай задумкі. Нарыс... пашыраў абсяг «колішніх ваколіц» Сыракомлі, апісаных ім у першай краязнаўчай кнізе, і, відаць, стаў бы наступным томам «Вандравак», калі б было падрыхтавана яго асобнае выданне... Паводле сведчання жонкі паэта, у «Тэцы» друкавалася толькі частка «Апісання Мінска». Ёсць таксама звесткі, што нарыс «у 80 працэнтах застаўся ў рукапісе». І ўсё ж нават тое, што вядома з гэтай працы, а імяна: «Беглы агляд сучаснага стану Мінска» і яго «Хроніка» — дае мажлівасць уявіць,

які быў наш горад у сярэдзіне XIX стагоддзя, як тыя ці іншыя гістарычныя абставіны мянялі яго аблічча.

Пэўна ж час і развіццё гістарычнай навукі ўнеслі некаторыя ўдакладненні і папраўкі ў Сыракомлеву «Хроніку». Але нязменнаю і самаю важнаю застаецца любоў пісьменніка-патрыёта да Беларусі.

Дык гляньма ж і мы яго захопленымі вачыма на свой край, на постаці продкаў, на старажытны і такі цікавы Мінск.

I

РАЗМЯШЧЭННЕ. — КЛІМАТ. — УНУТРАНЫ ВЫГЛЯД МЕСТА. — СТАТЫС-ТЫКА. — ВЫСОКІ РЫНАК. — ГАЛОЎНЫЯ ВУЛІЦЫ, ГМАХІ І ПЛОШЧЫ. — ПАЎСЛОЎЦА ПРА ГАНДАЛЬ. — САДЫ. — АУТАРСКАЕ АДСТУПЛЕННЕ І ВЯРТАННЕ ДА ПРАДМЕТА ГАВОРКІ.

Места Мінск, размешчанае на 53°54'15" паўночнай шыраты і на 25°13'15" усходняй даўгаты, ва ўмеранай здаровай кліматычнай зоне, заслужылае ўвагі як сваім размяшчэннем, так і ўнутраным выглядам. Месца, дзе гэты стары горад шмат вякоў назад быў закладзены, не вызначаецца багаццем краявідаў, як Вільня, Трокі, Коўна, Наваградка і іншыя гарады, заснаваныя літоўскімі князямі, якія ўмелі сваім стратэгічным, а таксама эстэтычным вокам адшукаць пад места найпрыгажэйшыя ваколіцы ў сваім краі, спалучаючы адначасна патрэбы мілітарнага ўмацавання з поўным грацыі харэстам, што сведчыла пра паэтычны настрой душы гэтых дзікіх заснавальнікаў. Гаспадарлівы русін пры закладцы свайго места кіраваўся галоўным чынам ваеннымі і гаспадарчымі патрэбамі: блізкасцю вады, пашы і лесу. У такім месцы і закладзены Мінск, шырока раскінуты па абодва бакі ракі Свіслач, што ўпадае ў Бярэзіну, з адметнымі, уласцівымі толькі яму краявідамі. Па берагах галоўнай ракі, яе затоках і рукавах сустракаюцца цудоўныя мясціны: некалькі пагоркаў упрыгожваюць краявід, а багатая скрозь расліннасць найперш цешыць вока пышнымі дрэвамі, весяліць выглядам багатай збажыны і пашы. Калі некаторыя мясціны, як, напрыклад, заезд з боку Койданава, не сведчаць на карысць размяшчэння Мінска, то іншыя, такія, як прадмесце Камароўка, Ляхаўка, Пярэспа, Траецкая гара, шчодро гэта кампенсуюць. Рака Свіслач плыве то па зялёнай сенажаці, асланяючыся вячком прыгожых вольхаў, то перарываецца доўгім мостам, перакінутым праз затоку. І ўсё гэта разам стварае непэўторны, запамінальны малюнак. Спічакі касцёлаў і гмахі, што здала кідаюцца ў вочы, надаюць Мінску выгляд места нашмат большага, чым ёсць на самай справе.

Знутры места Мінск вызначаецца акуратнасцю і парадкам. Вуліцы шырокія і прамыя, дамы ж не сціснуты між сабою, паветра чыстае, скрозь даступнае правае ветру настолькі, што нават тыя вуліцы, дзе жыла выключна жыдоўская беднота, можна праходзіць без гідлівасці, якую, напрыклад, у нас у Вільні выклікаюць Жмудская або Жыдоўская. Муры і бярвенны дамоў, памалаяваныя адною белаю фарбай, выглядаюць лепей як у Вільні, дзе стракатасць колераў часта псуе знешні вы-

гляд найпрыгажэйшага будынку. На вуліцах няма тлуму, бо ўсім тут прасторна, а будынкі найбольш важнага значэння не засланяюцца іншымі і выступаюць ва ўсёй сваёй велічы. Эршты, Мінск і да гэтага часу амаль напалову мураваны. Сасновыя, адна-а часам двухпавярховыя, з цаглянымі падмуркамі дамы стаяць на галоўных вуліцах поруч з двухпавярховымі камяніцамі альбо нават блізка цудоўныя гмахы, часам псуваючы агульны эфект, але дзе-калі і размяіцаць яго, перарываючы аднастайнасць мураваных камяніц, да якіх вока настолькі прывыкае, што ўжо асобных з гэтых будынкаў

ватных—333 цагляныя і 1078—драўляныя. Заўважым, што колькасць дамоў адносна колькасці насельніцтва — даволі значная, бо прыблізна на адзін дом прыпадае 16 жыхароў, у той час як у Вільні—34 жыхары; але разам з тым у Мінску няма такіх вялікіх дамоў, як у Вільні, да прыкладу, дамы Мюлера, Паца, Вільгоцкай і шмат іншых, а таму і быць іх павінна нашмат больш.

Найцікавейшае месца ва ўсім горадзе, безумоўна, так званы Высокі рынак, дзе якога сыходзяцца ўсе галоўныя вуліцы, і які абступаюць высокія дамы і гмахі. Размешчаны высока на пагорку, забрукаваны, шыро-

тэктара Казіміра Хрышчановіча), нядаўна ўзведзены раскошны грэка-расейскі сабор і г. д.

З чацвёртага боку і пасярэдзіне рынку віднеюцца магазіны замежных напояў і магазін мод пані Дэльпач, рады жыдоўскіх крамаў і некалькі крамаў з расейскімі таварамі, сярод якіх вылучаюцца крамы купцоў Ракава, Пуляшкіна, Дзехцяровых і г. д. І амаль кожны дом усміхаецца нам ці зграбна мансардаю, ці элегантным балконам, і кожная крама свеціцца пазалотай, міла аформленаю шылдаю, выставаю тавараў. Туркочуць тут і размяіваюцца аднаконныя

шай аздобаю якой стаў будынак гімназіі, заснаванай у 1844 годзе згаданым ужо архітэктарам Хрышчановічам, — вуліца цудоўная, шырокая, амаль цалкам забудаваная акуратнымі мураванымі камяніцамі.

Вуліца Саборная, на якой стаіць касцёл і кляштар бенедыкцінак, і яе працяг — Феліцыянская, або найбольш забудаваная адна-і двухпавярховымі драўлянымі дамамі і дамкамі, што ўціснуліся ў асяродак сваіх арыстакратычных братаў, як тыя вяскоўцы, што, трапіўшы на відовішча, працікваюцца, як могуць, бліжэй да сцэны, не звважаючы на грамаду вяльможных паноў. Вуліцы гэтыя вядуць з Высокага рынку да турмы, што стаіць за горадам і завецца Турэмным замкам.

Вуліца Дамініканская таксама лічыцца адной з важнейшых — ідзе яна каля старога касцёла дамініканаў, з Высокага рынку на Гандлёвы рынак, або ў так званы Новы горад. На іншых вуліцах, больш ці менш другарадных, што не выходзяць на галоўную плошчу, такіх, як Захараўская, Валоская, Юраўская, таксама дзе-нідзе сустракаюцца прыгожыя будынкі, а свайой чысцінёю, прастораю, прамізнаю яны не ўступаюць галоўным вуліцам. На апошняй з іх заслужылае ўвагі камянічка, што належыць п. Галоўні і лічыцца найстаражытнейшаю ў Мінску. У ёй жыў цар Павел I, які пасля свайго ўступлення на трон быў у Мінску. Наогул, Мінск налічвае 46 вуліц і вулачак, з якіх 22—брукаваныя.

З усіх мясцін Мінска найлепей ведаем Новы горад, бо жылі мы там ажно два тыдні. Стары Мінск ад вякоў, па меры таго як будаваўся, пасоўваўся з захаду на ўсход. Высокі рынак, цяперашні цэнтр горада, пэўна ж, не быў такім пры старых крывіцкіх князях Полацкай дынастыі.

Сёння, па меры росту і росквіту места, гэты цэнтральны пункт распускае ўсё далей свае галіны каланізацыі жыцця і руху, а Новы горад, які многія гады быў звычайным гандлёвым месцам, разбудоваўся плошчамі і гмахамі важнага значэння.

Рынак Новага горада, гандлёвае месца і бульвар (для шпацыраў), у абсадзе маладых дрэваў, атачаюць прыгожыя мураваныя камяніцы: дамы купцоў Гольдберга і Ансэльрода, узведзеныя паводле плана архітэктара Хрышчановіча; лютэранскі касцёл, вымураваны ў 1844 годзе; дом мешчаніна Ліпінскага; дом графа Тызенгаўза, у якім цяпер паштамт і некалькі іншых. На суседняй, прылеглай да плошчы вуліцы, дзе праходзіць гандаль у час кірмашу, які, пачаўшыся 23 мая, доўжыцца амаль чатыры тыдні, стаяць драўляныя будыны для прыезджых купцоў, аднак колькасць гэтых буданоў увесь час змяншаецца, бо тутэйшы кірмаш штораз траціць сваё значэнне, магчыма з-за большай актыўнасці мясцовых купцоў. У мінулым годзе колькасць гэтых буданоў не перавысіла нават дзясці.

Уладзіслаў СЫРАКОМЛЯ.

(Працяг будзе).

МІНСК

БЕГЛЫ АГЛЯД СУЧАСНАГА СТАНУ МІНСКА

нават не заўважае.

Тэрыторыя места займае 604 дзясціны 253 сажні. Насельніцтва горада паводле падлікаў 1856 года, складала 13,451 мужчынскага полу, 10,501—жаночага, а ўсё разам — 23,952, амаль дваццаць чатыры тысячы, калі ж, аднак, улічаць і прыезджых, лічба даходзіць да дваццаці пяці тысяч. З гэтай колькасці — паводле класавога падзелу — шляхты мужчынскага полу — 291, жаночага — 393. Мясчан мужчынскага полу — 10 091, жаночага — 9 170. Чыноўнікаў — 178. Вайскоўцаў — 1 681. Духавенства, праваслаўнага, беллага — 20, манашаў — 2; рымска-каталіцкага мужчынскага — 52, мінашак — 16; лютэранскага — 1; магаметанскага — 1 чалавек.

Паводле веравызнання: праваслаўнага мужч.—1 868, жанч.—1 679; каталікаў мужч.—4 215, жанч.—3 196; лютэран. мужч.—18, жанч.—20; магаметан. мужч.—150, жанч.—133; жыдоў мужч.—7 200, жанч.—6 673. Усё гэтае насельніцтва жыве ў 1 442 дамах, з якіх да дзяржаўных належаць 16 цагляных і 15 драўляных, да пры-

кі — гэты рынак імплануе здалёк, добра бачны з прамых, як страла, акуратных прылеглых вуліц. Упрыгожваюць яго: кафедральны па-эзуіцкі касцёл з унутранай галерэяй, што ажно выходзіць на пляц, з старым кляштарам тых жа эзуітаў (цяпер казёны дом), з высокаю гадзіннікаваю вежаю, якую збудавалі эзуіты ў 1750 годзе, і домам, у якім месціцца са сваёю ўправаю мясцовыя цывільныя губернацы. На другім баку рынку — гатэль купца пана Палыка, мясцовы тэатр (колісь дом Байкова, а цяпер — дом купца Беластоцкага, рэстаўраваны ў 1825 годзе), цудоўныя магазіны братаў Вяніцкоўскіх, галантарэйны Айзенштата і некалькі іншых, два дабротныя мясцовыя рэстараны, аптэкі, цукерні. Усё гэта вабіць унутраным парадкам, архітэктурой і бляскам шылдаў. Трэці бок рынку ідзе паралельна кафедральнаму касцёлу, там жа стаіць стары дамініканскі касцёл (цяперашняя каталіцкая семінарыя), цудоўны гмах, адведзены пад судовы ўстаноў (пабудаваны ў 1852 годзе паводле плана архи-

дрожкі, віруе найбольш арыстакратычны люд, соваюцца туды-сюды купкі жыдоў, але не адчуваецца тлуму, бо на шырокай прасторы ўсё гэта рассыпаецца на малыя і малюнічыя групкі, перамяшчаецца, як у калейдаскопе. Усё тут такое чыстае, новае, прыгожае, што напраўду імплануе сваёю еўрапейскасцю таму, хто, як мы, прыехаў з Вільні і чыё вока прывыкла да беспрэтанзінай фізіяноміі сціснутых, заслоненых адзін адным дамоў, ад якіх вее духам векавой старажытнасці. Тут жа нешта падобнае знойдзеш, толькі калі спусцішся з Высокага рынку, каля касцёла бернардзінцаў, да рынку, што завецца Нізкім, дзе нашмат больш людскога тлуму, цеснаты і дзе часта забудовы нагадваюць сваёю архітэктурой старыя часы і старыя звычкі.

Важнейшыя вуліцы места — Койданаўская, на якой раней было некалькі касцёлаў і цэркваў, а цяпер мала хто можа паказаць месца, дзе яны стаялі, Францыскаўская, якую аздобляе мноства крамаў і гандлёвых устаноў і найлеп-

ЗВАЎ З ЦЕМРЫ ДА СВАТЛА

Імя Янкі Купалы—сімвал Беларусі, знак Бацькаўшчыны. Кожны народ мае сваіх прарокаў. На вялікае шчасце, беларусы маюць Янку Купалу. Сёння, у час новага ўздыму нацыянальнай самасвядомасці, новага Адраджэння мы гэтую радасць адчуваем асабліва востра, як горка перажываем крыўду і несправядлівасць, што выпалі на долю песняра на яго нялёгкім жыццёвым шляху.

Ні з кім з беларускіх літаратараў не звязана столькі таямніц, як з Купалам, а ключ да іх усё яшчэ захоўваецца ў архівах спецслужбы, якія «куруравалі» прозу і паэзію. Ці ж не крыўдна ўсведомляць сёння, што паэт, які пры жыцці лічыўся класікам, быў не цалкам вядомы сваім чытачам, ад іх хавалі яго драматургію, вершы, публіцыстыку. Чаго баяліся ўлады? Таго, што пісьменніка не зразумеюць народ, ці пісьменнік выйдзе з-пад кантролю і скажа народу нешта такое, што ўступіць у супярэчнасць з афіцыйнай палітыкай?

На сцэне купалаўскага тэатра амаль 2 гады з поспехам ідзе п'еса «Тутэйшыя», прадстаўленая нядаўна на атрымманне Дзяржаўнай прэміі, здымаецца кінафільм; падрыхтавана цэлая канцэртная праграма па вершах песняра, раней забароненых і схавааных ад народа; да нас вяртаецца публіцыстыка Янкі Купалы рэвалюцыйнага перыяду, якая ўражвае сваёй сучаснасцю, разуменнем паэматых праблем, якія беларусы вырашаюць і сёння.

У артыкуле «Ці маем мы права выракацца роднай мовы», напісаным у 1910 годзе, а надрукаваным упершыню ў «Нашай ніве» ў красавіку 1914 года Купала называе мову «душой душы» чалавека, прычым мова так зраслася з народам, як «зрастаецца са сваім каранем дзерава: падкапайцеся пад дзерава, абсячыце дзвання яго карані—дзерава завяне, засохне, перастане жыць... Сам народ можа падпаці пад чужое сільнейшае ўладарства і часом цэлыя вякі насіць на

сабе пугі няволі, але ніколі ў заваяваным ці забраным народзе няможна выдзерці яго душы і яго роднага слова».

Кожны, хто быў 2 ліпеня ў купалаўскім тэатры на вечары, прысвечаным юбілею песняра, мог з радасцю падумаць: а можа нешта зрушылася ў душах рахманых, большай часткай абыякавых для ўсяго нацыянальнага беларусаў? Зала тэатра была перапоўнена, людзі стаялі ў праходах, у фая, на балконах. Усе, хто выступаў на вечары, гаварылі пра Янку Купалу як пра зорку першай велічыні на нацыянальным небасхіле.

4 ліпеня свята працягвалася ў Вязынцы на радзіме вялікага песняра. Яно было традыцыйным, бо праводзіцца тут амаль штогод, але ўсё ж і адметным сваёй урачыстасцю, большай колькасцю аматараў паэзіі, пісьменнікаў, мастацкіх калектываў, якія прыялі ў ім удзел.

Каля сцэны не хапіла ўсім месцаў на лаўках, і людзі, якіх з кожнай новай электрычкай прыбывала з Мінска ўсё болей і болей, расаджваліся проста на траве, у засені старых дрэваў.

...У Вязынцы, на беразе срабрыстай рачулки, побач са старажытнымі курганамі, нарадзілася будучая слава Беларусі, сапраўды народны паэт, якому наканавана ўсё жыццё рупіцца і нецярплівіцца, шукаць кветку шчасця для свайго народа. Вуснамі Янкі Купалы на ўвесь свет загаварыла сама Беларусь—таленавітая і пагарджаная, багатая духоўна і непрызнаная як нацыя...

...Тое, што пачаў рабіць малады Купала і зрабіў, сёння смела можна назваць літаратурным і грамадзянскім подзвігам. Толькі замілаваны сваім народам, родным краем паэт змог узняцца над усім другародным, адкінуць крыўды і амбіцыі, каб заклікаць народ ісці «людзьмі звацца», каб усе пачулі, што «жыве Беларусь!»,—такімі словамі можна перадаць сэнс сказанага пра Янку Купалу на свяце. І кожнае слова, паэтычнае ці прозы, глыбока хвалявала прысутных. Сюды прыйшлі з дзецьмі, цэлымі сем'ямі, усе тыя, каму дарагое імя песняра і ідэя адраджэння нацыянальнай культуры, памяць пра свае карані...

Са сцэны гучалі вершы і песні на словы Янкі Купалы, і поле і пагоркі, запоўненыя людзьмі, сотнямі галасоў падхоплівалі знаёмыя словы, падцягвалі любімыя мелодыі.

Людзі, якія прыехалі на свята, у большасці сваёй упершыню аглядалі нядаўна адкрытую экспазіцыю прадметаў ужытку беларусаў, габелены, вырабленыя дзедзюўскімі спосабам, і цудоўныя па тонкасці выканання калядныя маскі майстра Салдаценкавай, слухалі паэтычныя чытанні, выступленні народнага хору, беларускіх акцёраў і пісьменнікаў, успаміналі купалаўскія радкі.

Купалаўскія дні прайшлі ва ўсіх месцах, звязаных з імем вялікага паэта. А гэта сведчыць пра неўміручасць яго слова, мудрасць яго навукі, любові народа да свайго Песняра. Здымкі фотакарэспандэнту Віктар СТАВЕР зрабіў 4 ліпеня 1992 года ў Вязынцы, яны засведчылі тое, пра што гаворыцца ў гэтых нататках.

ТВОРЧЫ САКРЭТ ПАЎЛА МАЛЧАНАВА

ДАРОГА ДА ВЯРШЫНЬ

— «Пераліўка» абуджае сцэнічны тэмперамент, зменшвае псіхалагічную нагрузку і асабліва ў найцяжэйшых месцах маналога. Упершыню прыём быў выяўлены і замацаваны ў практыцы індыйскіх ёгаў...

...Магутна прагучалі маналогі. Акцёр пераканаў аўдыторыю ў сваім таленце і высокім майстэрстве. Воплескам, здавалася, не будзе канца. Усе ўсталі. Юр'еў тройчы пацалаваў Малчанава.

Студзень 1951 года. На студыі «Мас-фільм» зацверджаны да пастаноўкі сцэнарый Усевалада Вішнеўскага «Незабыўны, 1919-ы». Пачаўся актыўны пошук актёраў. Асабліва на ролю Леніна. З розных гарадоў і тэатраў краіны былі запрошаны ў Маскву артысты-выканаўцы гэтай надзвычай тады складанай і адказнай ролі. Ужо каторы дзень правадзіліся кінапробы, але рэжысёр ўсё быў незадаволены. Даведаўшыся пра гэта, я параіў звярнуць увагу на майго шматгадовага нязменнага сябра і творчага настаўніка, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР, народнага артыста СССР Паўла Сцяпанавіча Малчанава, які тады ў Беларускай дзяржаўнай тэатры імя Якуба Коласа якраз выконваў ролю Леніна. У той жа дзень Малчанава быў дадана запрашальная тэлеграма. А далей я атрымаў ад яго ліст, дзе Павел Сцяпанавіч паведамляў: «Ездзіў у Маскву на першую пробу. Чыаурэлі жадае зрабіць маю галаву анатамічна падобнай на галаву Леніна, а гэта надзвычай цяжка... Падобнаства атрымалася мала мяне задавальняе. У грыве я прачытаў урывак з «Чалавек з ружом». Присутных гэта адразу заінтрыгавала. Выраслі не спяшацца і зрабіць усё вельмі сур'ёзна. Знялі з мяне гіпсавую маску і будучы спецыяльна для мяне рабіць пластычныя накладкі. Дамовіліся, што пасля 15-га сакавіка я паеду зноў для пробы на фота і на плёнку. Хаця там конкурс на гэтую ролю вялікі, але Чыаурэлі сказаў, што я сур'ёзны кандыдат».

Праз некаторы час на мастацкім саўвесе былі прагледжаны ролі ўсіх прэзідэнтаў на ролю Леніна. Пагадзіліся, што ролік Паўла Малчанава — найлепшы.

Павел Сцяпанавіч гаварыў: — Фільм ухвалілі і прынялі цалкам. Збіраліся ўжо размножаць у копіях і пераагучваць на мовы дружэлюбных краін. Але зусім нечакана Міхаіла Чыаурэлі выклікаў Лаўрэнція Берыя. Вярнуўся рэжысёр з апушчанай галавой і паведаміў: «Загадана асноўныя ленынскія сцэны не ўключыць у фільм. Прычым было сказана літаральна так: «Ленін, конечно, хороший человек, но то, что сделал Сталин, выше любого сравнения...»

Дарэчы, Сталіна іграў Міхаіл Гелавані, як лічылася тады, найлепшы з выканаўцаў гэтай ролі. Ён ужо іграў Сталіна ў розных мастацкіх фільмах. І нават у самога Чыаурэлі ў «Падзенні Берліна». Сам Сталін ці пазнаваў сябе? Быў на экране ён вонкава падобны, узвышаны, абаяльны і добры як Хрыстос. Па сутнасці Гелавані іграў самога сябе. Ён быў артыст бясспрэчна таленавіты, а як чалавек — інтэлігентны і добрадушны. Але і ён аднойчы сараўся. У нейкі здымачны дзень паганя ладзіліся справы па прычыне дрэннага сінхроннага гуказапісу. Гелавані вымушаны быў бясконца дубліраваць адно і тое. Пад канец дня ён зашумеў: «Даволі! Што вы са мной робіце! Я не магу, як тэрза, іграць правадыра за такую малую стаўку. Скажу яму пры сустрэчы». Назаўтра Гелавані быў запрошаны высокім кінаначальствам. Паведамілі, што стаўка значна павялічана. Персанальная. «Не прымаю! — ашаламіў начальніку Гелавані. — Я не магу, не дазваляе сумленне атрымаваць больш, як Ленін. Ды яшчэ такі незаменны актёр, як Малчанаў».

Такая ж стаўка была зацверджана і Малчанаву.

Здымалі сустрэчу Леніна са Сталіным. У перапынку да мяне падышоў у грыве Гелавані. Сказаў:

— Лёша! Не исчезай после съёмки. Я хочу сделать приятное Павлу Степановичу. Поедем в грузинский ресторан. Нас будет ждать мой друг Ваню Зу-ташвили. Ты его знаешь...

Увесь адзняты матэрыял прыхавалі польскія і грузінскія кінамаграфісты, якія былі тады асістэнтамі на практыцы ў Чыаурэлі. Неабходна скапіраваць яго ў нашых суседзяў. Гэтыя кінакадры можна ўманціраваць у дакументальны фільм пра Малчанава. Нельга пагарджаць гісторыяй, а ў тым ліку і гісторыяй мастацтва. Будучыя пакаленні не даруюць нам інертнасці і санлявай абьякавасці.

Калі канчаліся здымкі «Незабыўнага, 1919-га», у Маскоўскім акадэмічным тэатры СССР імя Максіма Горкага рыхтаваліся ставіць п'есу, дзе была роля Леніна. Даведаўшыся пра поспех на «Масфільме» беларускага артыста, прапанавалі яму работу ў гэтым сусветна славутым рускім тэатры.

У Маскве Малчанава наведваў сакратар ЦК Камуністычнай партыі Беларусі Цімафей Гарбуноў і перадаў афіцыйнае запрашэнне пераехаць з Віцебска ў Мінск, на сталую працу ў тэатр імя Янкі Купалы. Роздум быў кароткі і рашучы. Павел Сцяпанавіч напісаў мне тады: «Я выязджаю ў Віцебск, прабуду там некалькі дзён з сям'ёю, я яе даўно не бачыў і засумаваў, а затым паеду ў Мінск. Гарбуноў хацеў, каб я адразу паехаў у Мінск з Масквы, але я дамовіўся заехаць додому».

Кіраўніцтва МХАТа Малчанаў паведаміў, што яму не пад сілу пакінуць бацькаўшчыну, дзе ён рос, дасягнуў прызнання.

Неўзабаве актёр прыехаў у Мінск. Але тут даволі працягла час заставаўся

без кватэры і таму давялося жыць яму ў гатэлях без сям'і.

Класікі беларускай літаратуры і Я. Колас, і Я. Купала цанілі і паважалі Паўла Малчанава.

У п'есе Якуба Коласа «У пушчах Палесся» Малчанаў іграў ролю Дарвідошкі. Аўтар лічыў яе другараднай і не надаваў ёй асаблівага значэння. Але, убачыўшы сцэнічны вобраз, створаны Малчанавым, Якуб Колас быў радысна здзіўлены і нават палічыў патрэбным «пашырыць» гэтую ролю.

У кнізе «Тэатр — маё жыццё» Малчанаў пісаў:

«...Пазней, хаця Колас і не пісаў больш для тэатра, мы не забывалі яго. Гастралючы ў Мінску, мы заўсёды запрашалі Коласа ў тэатр, а таксама хадзілі неведваць яго на кватэру. Ён усё добра помніў і прымая вельмі ласкава і гасцінна... Мы тады доўга сядзелі з ім на лавачцы каля хаты. У двары было многа простых палёвых кветак, асабліва любімых паэтам, і нават лапкі жыта. Ён спецыяльна селяў яго, каб было так, як у полі... Мяне заўсёды здзіўляла, — піша далей Малчанаў — у ім незвычайная любасць да прыроды. Ён быў зяўдлы грыбнік і рыбак, і гэта захапленне ішло ў яго ад імкнення больш быць сам-насам з прыродай».

Колас быў чалавекам адкрытым. Ён заўсёды з задавальненнем чытаў свае яшчэ не надрукаваныя вершы. Яму трэба было ведаць, як яны будуць успрыняты...»

Працуючы ўжо ў Мінску, Павел Малчанаў іграў ролю Якуба Коласа ў п'есе Васіля Віткі «Шчасце паэта». Колас ведаў пра гэта, але прыехаў і паглядзець спектакль у тэатры не адважваюся. Напэўна, лічыў гэта няцэнным.

Набліжалася сямідзесяцігоддзе з дня нараджэння Якуба Коласа. Павел Малчанаў быў сярод гасцей. Нехта напачатку яго паказаў Коласа, прачытаў маналог з п'есы Васіля Віткі. Павел Сцяпанавіч збянтэжана зірнуў на юбіляра. Не меней збянтэжаны Колас махнуў рукою: «Давайце!»

Паказаны вобраз выклікаў радыснае воплескі, бо вызначыў дакладнасцю і дасканаласцю. Якуб Колас абняў актёра і ўсімхінуўся:

— Ну, што вы скажаце... артыст, адным словам, артыст!

Алесь СЛЕСАРЭНКА.

Заканчэнне. Пачатак у №№ 26, 27, 28.

НАША СПАДЧЫНА

ЧЫРВОНАЙ ПАПОНАЙ САНІ ПАКРЫВАЛІ

III

У вясновым вясельным картэжы каня і сані ці воз, на якіх перавозілі пасажыяў і навесты ў хатку да жаніха, накрывалі прыгожыя яркай гунькай. Выкарыстоўвалі яе таксама, едучы на кірмаш. З даўніх часоў вядома кірмашы на тэрыторыі Беларусі. Асабліва значымі і цікавымі былі ў мінулым стагоддзі кірмашы на Гродзеншчыне, менавіта тыя, што праходзілі ў Зэльве і Сяслычы. У гэты час славіліся Любавіцкія кірмашы на Магілёўшчыне. Гэтыя мерапрыемствы не толькі дапамагалі развіццю эканамічных сувязей паміж горадамі вёскай, яны займалі вядучае месца ў культурным і грамадскім жыцці. Кірмаш быў не толькі неабходным з гаспадарчага пункту гледжання. Гэта было своеасаблівае свята, якое вячалася, завяршалася цяжкаю працаю селяніна. Да кірмашу рыхтаваліся загадзя. Напярэдадні рыхтавалі лазню, спаць клеліся раней звычайнага, каб працнуцца яшчэ на золку. Кожнаму хацелася першым прыехаць на кірмаш, каб па спецыяльнай тавар разлажыць спецыяльны паглядзець, а як спатрыць, то і купіць што, пакуль людзей няма. Раніцай надзявалі лепшую вопратку, жанчыны павязвалі наміткі ці ўзорныя хусткі, а зверку накрываліся велізарнай хусткай «апінашкай», вытанкай ручным спосабам маларамізнага

ткацтва на кроснах. Гэтыя «апінашкі» былі вельмі прыгожымі, яны маглі б па сваёму характару паспрачацца з сучаснымі знакамітымі пледамі, зробленымі ў Індыі, набыць якія заўсёды жадаюць нашы жанчыны. Святочны капялюш ці шапка «мегерка», у залежнасці ад надвор'я далаўнялі мужчынам касцюм. Маладзіцы і дзяўчаты доўга круціліся перад люстэркам, прырашваючыся, як на сапраўднае свята. Тавар, што везлі на продаж, з вечара размяшчалі на возе ці на санях. Збруя святочная часам нагадвала сабой вельмі цікавае прыстасаванне, дзе спалучаліся ўсялякія дэталі са скуры, дрэва, тканіны, саломы, жалеза. Усё было па-мастацку аздоблена. Аброць ці бразгуні былі ўпрыгожаны самаробнымі кветкамі з паперы і тканіны, саламянымі кутасамі, званочкамі і бубенчыкамі. У час язды ўсе гэтыя прыстасаванні званілі, бразгалі, ствараючы своеасаблівую мелодыю са срэбным перазвонам. Каня і воз накрывалі чырвонай гунькай — прыгожым мастацкім вырабам, а канкрэтней — дываном ці поспілкай, зробленымі гаспадыняй.

Для сучасных маладых людзей зноў з'явілася вядома, не зусім зразумелае. Дык што ж гэта такое? Расказвае старэйшая жыхарка вёскі Кісялі Астравецкага раёна Мальвіна Шапель:

— У нашых мясцінах зрэдку

жывалі слова «папона», часцей гэты прадмет называлі «гунька» альбо «дыванік». «Дыванік» ад слова «дыван», бо гэта быццам тканая поспілка, толькі меншых памераў. Чаму называлі гунька — не ведаю. Вясковых людзей не надта цікавіць паходжанне таго ці іншага слова, для іх больш важная прыгажосць самой гэтай гунькі ды якім спосабам зроблена. Вельмі даўно, як я зусім маленькая была, апавядалі, што гунькі для каня выраблялі спецыяльна: з выразам і рознымі прыстасаваннямі і зацэжкам. Пры маёй памяці такіх не сустракалася, а былі прамавугольнымі або квадратнымі. Папонамі, гунькамі накрывалі воз, сані, часам, калі патрэбна было, дык і каня. У багацейшых гунькі былі з воўны чыстай, а ў бяднейшых — з кужалю, а воўнай апошнія толькі ўпрыгожвалі. Вытканае палатно з шэрага лну фарбавалі часцей у чорны колер або іншы цёмны. Галоўнай фарбай была балотная гразь — «рудэ», яна фарбавала амаль у чорны колер, а больш канкрэтна — цёмна-карычневы, але больш схільны да чорнага. Зверху аздаблялі вышываным узорам, крыжыкам ці гладзю, хто як умеў. Для вышывання карысталіся вялізнай іголкай, «грашоўка» называецца. А «грашоўка» таму, што за адзін грош купіць яе можна было. Іголка такая была вельмі зручная, бо пража з авечай ці казінай воў-

ны была грубая. Воўну для ўзора фарбавалі ў яркія колеры: чырвоны, сіні, зялёны, блакітны, жоўты, салатавы, маржоўны. Чаму яркія? Дык гунькі часцей прымянялі ў святочныя дні, у будні гуньку замяняла тканая простая поспілка «дзяруга». Бывала, што гуньку ўпрыгожвалі рознакаляровымі махрамі, якія аддзяляліся ад сярэдзіны беражком з вышываных крыжыкаў ці «козлікаў». Калі ехалі на кірмаш, у гасці, у святочныя дні ці на вяселле папонай, гунькай накрывалі воз ці сані зімой, а як халодна было, то і каня. Вельмі прыгожае было відоваўша, як перавозілі навесту ў дом жаніха. На возе ці санях стаяў прыгожы малаяваны або плецены з лавоў пруюццяй куфар, конь упрыгожаны стужкамі і кветкамі з паперы, тканіны і нітак, бразгунямі, гунькай святочнай, яркай. Часам гунька таксама ўпрыгожвалася маленькімі бразгунчыкамі, іх было столькі, колькі дружбантаў у маладога. Люба глядзець было на такую прыгажосць. А як зазвоняць званочкі і бразгунчыкі, ажно душа спывае ад радсці, і нейкі смутак адначасова адольвае. Любуешся, на маладых гледзчы, і па сваёй маладосці смуткуеш.

Даўно Мальвіна Андрэўна не можа ткаць, вышываць, непаслухмянымі сталі ў старасці рукі. Вось яшчэ карункі часам можа зрабіць, і то цяжка. Але якая яна цікавая суб'ядніца! Нядаўна Шапель падаравала Гродзенскаму дзяржаўнаму музею некалькі старадаўніх прадметаў, выкананых майстрыхай

[Заканчэнне на 8-й стар.]

МАНЕТА, ПРЫСВЕЧАНАЯ КУПАЛУ

Дай Божа, дажывём і да той часіны, калі юбілейныя манеты, прысвечаныя знакамітым людзям Вацькаўшчыны, пачне выпускаць Банк Рэспублікі Беларусі. Пакуль што такое права, як вядома, у Цэнтральнага Банка Расійскай Федэрацыі. Балазе, права гэтае не супярэчыць абавязку, дадзенаму ранейшым банкам колішняга Саюза, які планавалі выпусціць юбілейныя рублі, прысвечаныя 110-годдзю з дня нараджэння народных песняроў беларускага народа Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Купалаўскі рубель толькі што з'явіўся. Гэта манета, вырабленая з медна-нікелевага сплаву белага колеру дыяметрам 31 міліметр. Рэльефнае профільнае адлюстраванне песняра размешчана на адным баку рубля. Тут жа па баках партрэта стаяць даты «1882» і «1942», а ўнізе на фоне арнаменту надпіс: «Янка Купала».

А на другім — выява купалаў Пакроўскага сабора на фоне Спаскай вежы і двухгаловага арла, а таксама таварны знак «ЛМД». Што знак ёсць — зразумела, а астатняе...

Ды і прыдбаюць юбілейны рубель далёка не ўсе жадаючыя. Нават не з прычыны малага тыражу яго. Проста будзе ён прадавацца па калекцыйным кошце.

ЛІСТКІ З КАЛЕНДАРА

11 ліпеня, субота

АНАТОЛЬ АНИКЕЙЧЫК

У яго быў кароткі, але шчаслівы творчы лёс. У 40 гадоў атрымаў званне народнага мастака Беларусі. Яму яшчэ заставалася 16 гадоў творчай працы, амаль ва ўсіх жанрах скульптуры. Яго працаздольнасць здзіўляла...

13-гадовы хлопчык з Барысава быў славуцасцю горада, сапраўды—ляпіў ён многа, хутка і падобна. І калі падышла пара выбару, роздумаў не было—вядома ж, вучыцца «на скульптара». У 1953 годзе Анатоль Анікейчык трапіў у першы набор скульптурнага аддзялення Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. У першых партрэтах-вобразах Бетховена, Маякоўскага, Ф. Кастро, Ч. Гевары ён шукаў мастацкае ўвасабленне духоўнай моцы чалавека. Тады ж, у пачатку шляху, былі зроблены першыя партрэты Янкі Купалы. Яны былі псіхалагічнай падрыхтоўкай да стварэння помніка Я. Купалу. Ён аўтар надмагілля паэта, задумаў так, быццам вярнуўся стары паэт на згданую зямлю, дакрануўся да яе босымі нагамі, спіць. Потым бюст паэта быў заказаны для Драў-парку, вядомага славянскага культурнага цэнтру ў Нью-Йорку.

У 1972 годзе, у дні святкавання юбілею—90-годдзя з дня нараджэння Купалы, у Мінску быў адкрыты скульптурна-прасторавы ансамбль. Працавала над ім група скульптараў і архітэктараў, Анікейчык быў мастацкім кіраўніком.

...Робіць крок, абпіраючыся на псах, паэт. Каля ног яго—папараць-кветка. Паводдаль—фантаны—дзе бронзавыя дзяўчыны кідаюць у ваду вяні ў ноч на Івана Купалу. Старадаўнія народныя легенды—крыніцы, што жывяць пазію, арганічна спалучаюцца з рэалістычным

абліччам паэта. У роздуме аб лёсе народа прыпыніўся Купала... Праца ўдастоена Дзяржаўнай прэміі БССР.

Глыбінёй характарыстыкі вызначаюцца партрэты П. Машэрава, Л. Гідравічуса, Таццяны, маці, А. Ахматавай. Тэматычныя кампазіцыі «Вясна перамогі», «Сны пра Радзіму», М. Багдановіч, «Вершы» вабяць арыгінальнасцю вырашэння. Тонкія суадносіны партрэтнай скульптуры і сімвалікі архітэктурнай формы выкарыстаны ў надмагіллях С. Прытыцкага, М. Лынькова, П. Машэрава. Романтичнай прыўзнятасцю, пачуццём свету і гармоніяй адзначана скульптура для фантана «Юнацтва».

Помнік гераічнаму экіпажу М. Гастэлы ў Радашковічах, мемарыяльны комплекс «Прарыў» на Ушаччыне, мемарыяльныя знакі мінскаму падполлю і адкрыты да 40-годдзя Перамогі мемарыял «Праклён фашызму» ў Докшыцкім раёне раскрываюць тэму мужнасці і стойкасці народа перад тварам жорсткіх выпрабаванняў, развіваюць грамадзянскую лінію беларускай скульптуры.

Л. ЛАПЦЭВІЧ.

14 ліпеня, аўторак

КУЛЬТ ВАДЫ

Нашы продкі здаўна пакланяліся рэкам, азёрам, крыніцам і студням, як гаворыцца ў летапісах, «...славяне вероваша кладземем и рэкам...». Знаходкі старажытных ралаў у балотах—сведкі ахвярапрынашэнняў магутным сілам вады пасля вясенняга ворыва, каб атрымаць высокі ўраджай. Вадзе ахвяравалі таксама каменныя сякеры, ежу, кветкі. Звычай кідаць у ваду манеты—адгалоскі былых ахвярапрынашэнняў вадаёмам.

Часта сустракаецца назва возера Святое. Як правіла, на берагах такіх азёр археолагі знаходзяць рэшткі старажытных паселішчаў, язычніцкія капішчы або культавыя валуны. Шырока вядома племянное капішча радзімічаў каля вёскі Хадосавічы Рагачоўскага раёна на беразе возера Святое.

У наш час яшчэ шырокай папулярнасцю карыстаюцца святыя крыніцы і студні, вада з якіх лічыцца лячэбнай. Часта побач з крыніцамі ўшаноўваюцца таксама валуны і дубы. У такіх месцах раней ставіліся крыжы або ўзводзіліся капліцы. На царкоўныя святы сюды ішлі людзі і неслі падарункі. Напрыклад, да студні каля вёскі Ізбішча Лагойскага раёна збіраліся на Тройцу, каля Маркава кляштара паблізу Віцебска—перад святам апосталаў Пятра і Паўла, на Юр'евай Горцы каля Віцебска—у дні святых Барыса і Глеба і г.д. Некаторыя студні і крыніцы вядомы пад назвамі Пятніцкая студня, Божы калодзеж, Гарадзецкі калодзеж, Князь-калодзеж, Турэцкая студня, крыніцы Заравец, Чорны Яр і інш.

Шмат існуе паданняў аб вадаёмах. Паблізу вёскі Навасады (Дзяржынскі раён), па паданню, у час навалы шведаў княжна скінула ў студню куфар з грашамі, а потым кінулася туды і сама, каб не трапіць у рукі ворагаў. У Тураве расказваюць, што студня там выкапана князем Турам і мае тры дні—залатое, сярэбранае і меднае. Калі прарвецца меднае, вада затопіць Тураў, сярэбранае—Тураўшчыну, а залатое—затопіцца ўся зямля.

К. ДУЧЫЦ.

ЧЫРВОНАЙ ПАПОНАЙ САНІ ПАКРЫВАЛІ

(Заканчэне. Пачатак на 7-й стар.)

яшчэ на пачатку трыццатых гадоў нашага стагоддзя. Сярод іх—цудоўная «гунька», унікальны і рэдкі экспанат, якім можа пахваліцца не кожны з нашых музеяў. Быццам маладзейшай стала жанчына з добрай ласкавай усмешкай, калі пачула, як неабходныя былі ёй яшчэ для музея яе рэчы. Пашкадавала, што рукі хворыя, магла б яшчэ што-небудзь карыснае зрабіць.

Папона на Гродзеншчыне былі не толькі з самацкага кужэльнага палатна і аздобленыя вышываным дэкорам.

У больш знатных і багачэйшых сем'ях жанчыны ткалі папона, выкарыстоўваючы складаную тэхніку ручнога ткацтва, прымянялі пражу з воўны дамашняй вытворчасці, пафарбаваны кужаль. Лыняная пражмагла быць і проста шэрай. Амаль заўсёды папона дапаўнялася махрамі ды кутасамі з фарбаванай воўны.

Больш простыя папона выконваліся на дзвюх ці чатырох нічальніцах. Такія вырабы ўяўляюць сабой паласатыя ці клетчатыя тканіны. З падобных тканін выраблялі таксама матрасы-сеннікі. У больш даўнія часы, калі амаль кожны гаспадар меў свайго каня, а зімы былі надта марозныя ды снежныя, папона

была проста неабходным прадметам. Клапатлівы гаспадар беражліва адносіўся да каня, у дрэннае надвор'е і святочныя дні абавязкова накрываў папонай. Па таму, як выглядаў і як быў прыбраны конь, меркавалі пра самога гаспадара. Летам, у цёплы сонечны дзень, адначасова з адзеннем папону прасушвалі і выветрывалі, потым зноў хавалі ў куфар, дзе быў прыемны водар мяты, рамону, палыну і іншых траў, якія захоўвалі багацце куфра ад усялякіх грызуноў і моці.

Цяпер папона вельмі рэдкая рэч, якую часцей можна ўбачыць у клеці ці на гарышчы, чым на возе і кані. І вазаў стала меней, і коней. Простая папона, «гунька», а дакладней, поцілка, прыстасаваная для гэтай мэты, часам сустракаецца ў вёсках, а вось святочнай ці вясельнай—даўно не відаць. Ці можа мне проста не пашкадавала яе ўбачыць? У наш час і вясковое вяселле едзе на «Жыгулях» ці на «Волзе». А даўнейшыя вяселлі ды кірмашы—гэта ўжо гісторыя нашага краю. Нешта падобнае намагаюцца адрадыць арганізатары свят народнай творчасці і фальклору, што становяцца традыцыйнымі ў некаторых раёнах Гродзеншчыны. Аднак гэта далёка не тое, што было ў даўнія часы.

Валянціна ВОЛАХ.

Чвэрць стагоддзя прарабіў токарам на Жабінкаўскім цукровым заводзе, што на Брэстчыне, Васіль Бабарыка. Выйшаўшы на пенсію, працягвае працаваць у саўгасе «Жабінкаўскі». Але рукі яго прывыклі мець справу не толькі з металам. Волны час прывячае Васіль Іосіфавіч рабоце з дрэвам, стварае вазы, пано, розныя кампазіцыі з мудрагелістых сучкоў і карчоў, выразае фігуркі звяркоў. Тэмы работ Бабарыкі навяяны матывамі наваколя. З творчасцю майстра знаёмы не толькі прыхільнікі народнага мастацтва ў Жабінцы, але і ў Брэсце, Мінску, дзе на выставах экспанаваліся вырабы, зробленыя яго рукамі.

НА ЗДЫМКУ: Васіль БАБОРЫКА знаёміць са сваімі работамі дзяцей Жабінкі.

Фота Э. КАБЯКА.

СПОРТ

СТРАЛЬБА. «У Барселоне мне нішто не перашкоджаць паўтарыць сеульскі поспех»,—лічыць алімпійская чэмпіёнка Ірына Шылава з Гродна. І як пацвярджэнне сказанаму—перамога беларускай спартсменкі на чэмпіянаце СНД, дзе яна была першай у практыкаванні МВ-5 і заваявала сярэбраны медаль у стральбе з пневматычнай вінтоўкі.

ТЭНІС. Завяршыўся значнаміты Уімблдонскі турнір. Гонар Рэспублікі Беларусь абараняла на ім мінчанка Наталля Зверава. У пары з амерыканкай Дж. Фернандэс

наша тэнісістка заняла першае месца.

ФУТБОЛ. Дэлегаты кангрэса ФІФА, які прайшоў у Цюрыху, прынялі рашэнне прадаставіць статус членаў гэтай арганізацыі футбольным федэрацыям Арменіі, Беларусі, Грузіі, Украіны, Расіі і іншых краін.

ЛЕГКАЯ АТЛЕТЫКА. На адкрытым чэмпіянаце Расіі сярод сляпых беларускія спартсмены ўстанавілі тры сусветныя рэкорды. Вось хто вызначыўся на гэтых спаборніцтвах: Алег Шэпель (скачкі ў вышыню і бег на

400 метраў) і Тамара Сівакова (у кіданні дыска).

ХАКЕІ НА ТРАВЕ. Жаночая зборная Беларусі прыняла ўдзел у турніры «Кубак Літвы» і заняла там другое месца.

ВЕЛАСПОРТ. Сталіца Казахстана Алма-Ата стала месцам правядзення першынства СНД, якое стала адначасова і адборачным да Алімпіяды ў Барселоне. Зінаіда Стагурская, Ігар Пастуховіч і Ігар Паценка названы кандыдатамі на пазедку ў Іспанію. У Казахстане яны ж сталі прызёрамі чэмпіянату Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Рэдактар Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
Тыраж 5 500 экз.
Індэкс 63854. Зак. 1288.
Падпісана да друку 13.07.1992.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12